

Heta
Bilaletdin

Kuvataiteen
maisterin opinnäyte

TAIDE-
YLIOPISTO
X

Taideyliopiston Kuvataiteenlaitos

8.2.2023

Kannen kuvat:

Etukansi: Heta Bilaletdin, still-kuva teoksesta *SYNX* (2020)

Takakansi: Heta Bilaletdin, still-kuva teoksesta *Objects believed to protect from evil* (2021)

Tämä kuvataiteen maisterin opinnäytteen kirjallinen osa käsittelee kahta taiteellista osaa:

1: *SYNX*

2: *Objects believed to protect from evil*

Opinnäytteen ohjaajana toimi Joakim Pusenius.

Kirjallisen opinnäytteen ohjaavana professorina toimi Marjaana Kella.

Tarkastajia ovat Sini Mononen ja Kari Yli-Annala.

1:

Teos *SYNX*

Esitetty näyttelyssä Kuvan kevät

Exhibition Laboratory Project Room, Lönnrotinkatu 35, Helsinki

10.10–8.11.2020

Videota ja soivia veistoksia yhdistävä installaatio (2020)

Videoprojisointi, luonnonkivet, valosensorit, kierrätetyt tekstiilit, tekoturkis, Axoloti, elektroniikka, näkymättömät voimat. Kesto 18 min.

Työryhmä:

Ohjaus Heta Bilaletdin

Esiintyjät videolla:

Tanssitaiteilija Hanna Heino – haastattelu, tanssi

Tanssitaiteilija Linda Holma – tanssi

Tutkijatohtori Silja Martikainen – haastattelu, esiintyminen dokumentaarisisissa otoksissa

Kuvaus, leikkaus, äänisuunnittelu, musiikki, animaatio ja ajoittainen puhe ääniraidalla: Heta Bilaletdin

Soivien veistosten interaktiivisten elektroniikkaosien suunnittelu, toteutus ja asennointi: Heta Bilaletdin ja Samuli Tanner

2:

Teos *Objects believed to protect from evil*

Esitetty näyttelyssä *No Arrow in Time*

Galleria Oksasenkatu 11, Helsinki

4.9.-26.9.2021

Videoteos, kesto 12 min (2021)

Työryhmä:

Ohjaus, käsikirjoitus, kuvaus, leikkaus, äänisuunnittelu, musiikki,
animaatio ja puhe ääniraidalla: Heta Bilaletdin

Toisena kuvaajana ja kuvausassistenttina toimi Samuli Tanner

Esiintyjät videolla: Kaarna Husgafvel, Helinä Tanner, Heta

Bilaletdin

Tiivistelmä

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyöni taiteellinen osa koostuu kahdesta teoksesta. Ensimmäinen osa, Videoinstallaatioteos *SYNX* (2020) kurottaa kohti kokemusta, jota neurotieteessä kuvataan käsitteellä interpersoonallinen synkronia. Lähtökohtana teokselle on tutkimus kehojen tahdistumisesta, joka tapahtuu toimiessamme vuorovaikutuksessa.

Lähestyn teemaa kokeellisen elokuvan keinoin. Tanssin, haastatteluaineiston, animaation, digitaalisen kollaasin, mutisevan ja osin takaperoisen tekstin, vedenalaisten otosten, peilisommitelmien ja polyrytmisen musiikin avulla videoteos tarkastelee tahdistumisen ilmiötä ja kyseenalaistaa ajatuksen yksilöistä erillisinä ja tarkkarajaisina entiteetteinä.

Tutkin synkronoitumisen kokemusta myös osallistamalla katsojia. Tilaan on sommiteltu soivia veistoksia: tyyntyillä lepääviä sensorein varustettuja kiviä, joita näyttelyvieraat voivat soittaa yhdessä videolle laatimani ohjeistuksen mukaan.

Opinnäytteen toinen taiteellinen osa, essee-elokuva *Objects believed to protect from evil* hahmottelee suhdettamme esineisiin. Teos lähestyy objekteja taikuuden välineinä, vallan symboleina ja uusmaterialistisen ajattelun sekä poeettisen kapitalismikritiikin kautta.

Kuvissa esineet ovat eläviä ja muuttuvia: ne hulmuavat, hajoavat ja uudelleenrakentuvat, sulavat nesteeksi tai sirpaleiksi, luoden mielikuvan materian alituisesta, näkymättömästä liikkeestä.

Tässä opinnäytteeni kirjallisessa osassa kuvaan taiteellisten osien syntyprosesseja ja installointia, sekä muotoilen työskentelyyni kytkeytyvää ajattelua. Pohdin joukkona olemisen kysymyksiä, sanatonta kommunikaatiota, taikuutta, materiaalisuutta, taiteellisen työskentelyn rituaaliluonnetta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, sekä rakkauttani *lo-fin* ja haparoivaan ilmaisuun.

Sisällysluettelo

11	Johdanto
15	1: SYNX
16	Tahdistumisesta
20	Teoksen prosessi
34	Näkymättömät voimat
44	Synkronian varjopuolet
46	Kuvan kevät
50	2: <i>Objects believed to protect from evil</i>
53	Teoksen lähtökohdat
55	Teoksen prosessi
62	Valmis teos
64	Esseemuodosta
66	Esineistä
70	Pohdintaa
72	Loppusanat

Johdanto

Taiteellisessa työskentelyssäni keskeistä on todellisuuden käsittäminen *jaettuna*. Viime vuosina olen ajatellut myös paljon taikuutta. Tarkastelen toimintaamme kätkeytyviä koreografioita, hienovaraisia yhteyksiä, valtasuhteita ja sanatonta kommunikaatiota. Olen kiinnostunut myös rituaalista arkisena tapahtumana ja teoksen muotona.

Opinnäytteeni taiteellinen osa koostuu kahdesta teoksesta. Ensimmäinen osa, Videoinstallaatioteos *SYNX* (2020) kurottaa kohti kokemusta, jota neurotieteessä kuvataan käsitteellä intersoonallinen synkronia. Lähtökohtana teokselle on tieteellinen tutkimus kehojen tahdistumisesta, joka tapahtuu toimiessamme vuorovaikutuksessa.

Lähestyn teemaa kokeellisen elokuvan keinoin. Tanssin, haastatteluaineiston, animaation, digitaalisen kollaasin, mutisevan ja osin takaperoisen tekstin, vedenalaisten otosten, peilisommitelmien ja polyrytmisen musiikin avulla videoteos tarkastelee tahdistumisen ilmiötä ja kyseenalaistaa ajatuksen yksilöistä erillisinä ja tarkkarajaisina entiteetteinä. Synkronia rinnastuu salaperäisyydessään myös magiaan.

Teokseen kuuluu lisäksi interaktiivinen osio, eräänlainen loitsu. Sommittelin tilaan soivia veistoksia: tyynyillä lepäviä sensorein varustettuja kiviä, joita näyttelyvieraat voivat soittaa yhdessä videolle laatimani arvoituksellisen ohjeistuksen mukaan.

Toinen taiteellinen osa, kokeileva essee-elokuva *Objects believed to protect from evil* hahmottelee suhdettamme esineisiin. Teoksessa pyrin lähestymään objekteja taikuuden välineinä, vallan symboleina ja uusmaterialistisen ajattelun sekä poeettisen kapitalismikritiikkiin kautta. Kuvissa esineet ovat eläviä ja muuttuvia: ne hulmuavat, hajoavat, palavat, uudelleenrakentuvat ja sulavat nesteeksi tai sirpaleiksi, luoden mielikuvan materian alituisesta, näkymättömästä liikkeestä. Ääniraidalla vuorottelevat puhe ja musique concrète:n perinteestä ammentava kokeellinen musiikki.

Työskentelyni on hidasta, kollaasimaista ja muistuttaa eräänlaista keräilyä. Teen taustatutkimusta, luen ja kirjoitan, nauhoitan kenttä-ääniä ja poimin mukaan joutomailta hylättyjä esineitä. Teen kuvausretkiä, haastatteluja, äänisommitelmia ja animaatioluuppeja. Tätä seuraa jäsentämisvaihe, jolloin teos järjestyy lopulliseen muotoonsa. Tutkin hitaasti hahmottuvaa kenttää, joka muodostuu fragmenttien välille. Tekemistä edeltää rauhattomuus, jota voi kutsua paloksi, mutta johon sisältyy myös viivyttelyä.

Tässä kirjallisessa osassa kerron kronologisesti taiteellisten osien syntyprosesseista ja muotoilen niihin kytkeytyvää ajattelua.

Kuva 1: Dokumentaatiokuva SYNX -installaatioteoksesta, Kuvan Kevät -näyttelystä.
Kuvaaja Petri Summanen (2020), Taideyliopiston arkisto

Taiteellinen osa 1:

SYNX

Project Roomin black boxissa Lönnrotinkadulla kaikki seinät on maalattu mustiksi, lukuunottamatta päätyseinän keskelle jäävää projisoinnin muotoista 16:9 aluetta, joka on keskiharmaa. Tämän värisellä pohjalla videokuva nousee esiin kirkkaana ja värit syvinä. Lattia ja oviaukot on peitetty mustalla huopamaisella moltonverholla.

Tila on pimeä luola tai kammio tai avaruus, seinät katoavat tyhjiyteen. Sinertävistä, harmaista ja vihreistä pörröisistä kankaista ommellut tyynyt lattialla ovat hämärässä kuin lumpeita tai kiviä lammen pohjalla. Niiden päällä voi istua. Huoneen etuosassa tyynyjen päällä on neljä kiveä, jotka on valaistu ylhäältä pienillä spoteilla.

Kaiuttimia on myös neljä ja ne ovat kahtena parina päällekkäin projisoinnin molemmin puolin. Ne hukkuvat pimeään. Toisista soivat videon äänet, toisista kivien valosensoreiden ohjaamat äänitehosteet.

Tahdistumisesta

Lukuisissa tutkimuksissa on osoitettu, että kehoilla on tapana synkronoitua tilanteissa, joissa toimimme yhteistyössä tai teemme jotakin rytmikästä samaan tahtiin, kuten taputtaessamme käsiä, tanssiessamme tai keinuessamme. Neurotieteessä ilmiötä kuvataan käsitteellä interpersoonallinen synkronia, henkilöiden välinen tahdistuminen. Samalla tavalla kuin haukotus tarttuu, tarttuu muutakin: sydämen syke tahdistuu, aivokäyrät alkavat muodostaa samankaltasia kuvioita, ihon sähkönjohtavuus asettuu samoihin lukemiin.¹ Myös tunteet ja kivun aistimus tarttuvat.² Kehot läpäisevät salaperäisellä tavalla toisensa. Yksi rauhaton hermosto voi saada koko huoneen tuntemaan äänenlausumatonta levottomuutta.

Ilmiö saa ajattelemaan lintuparvia, lepakoita, peilisoluja ja rave-kulttuuria, mutta myös näkymättömiä voimia ja taikuutta. Tieto siitä, että arkitajunnan takana myös ihmisfaunalla on tiedostamaton sisäsyntyinen parviälyä muistuttava kyky virittäytyä jaetulle taajuudelle tuntuu salamyhkäiseltä, salatieteenomaiselta.

---

¹ Leonie Koban, Anand Ramamoorthy & Ivana Konvalinka, “Why do we fall into sync with others? –Interpersonal synchronization and the brain’s optimization principle”, *Social Neuroscience* 2019, 1-9

² Drake Baer, “People Naturally Sync Their Bodies, Breathing – and Skin”, *The Cut* 2017

Tutkimusnäytön perusteella kehojen tahdistuminen saa myös aikaan kokemuksen vuorovaikutuksen miellyttävyydestä.³ Tätä hienovaraista sähköistä toimintaa voidaan pitää tärkeänä osatekijänä sosiaalisten siteiden muotoutumisessa. Tuttu kokemus “samalla aaltopituudella olemisesta” onkin “kovien tieteiden” tunnustama, konkreettinen ja mitattava ilmiö. Synkronian on todettu lisäävän sopusointua, luottamusta, myötätuntoa, viehätysvoimaa ja altruismia koehenkilöiden välillä. Tahdistumisen tilanteeseen voi liittyä myös nautinto ja ekstaasi.⁴

Synkronoitumista on havaittu myös apinoiden, sammakoiden ja kiiltomatojen joukkioissa.⁵ Lajien välistä tahdistumista on onnistuttu mittaamaan muun muassa ihmisen ja koiran sekä ihmisen ja hevosen välillä.⁶

---

³ Koban, Ramamoorthy & Konvalinka 2019, 1-9

⁴ Marta Zaraska, “Moving in Sync Creates Surprising Social Bonds among People”
Scientific American 2020

⁵ Molly J. Henry, Peter F. Cook, Koen de Reus, Vivek Nityananda, Andrew A. Rouse & Sonja A. Kotz, An ecological approach to measuring synchronization abilities across the animal kingdom, The Royal Society 2021

⁶ Charlotte Duranton, Thierry Bedossa & Florence Gaunet, Interspecific behavioural synchronization: dogs exhibit locomotor synchrony with humans, *Scientific Reports* 7, 2017

Eriko Ueda , Takatomi Kubo, Satoshi Murashige, Miho Nagasawa, Kazushi Ikeda, Ayaka Takimoto-Inose, An empirical study about gait synchronization between horses (*Equus caballus*) and humans. Japanese Journal of Animal Psychology 2020

**yhdistelmäolento,
party mix**

party mix

Teoksen prosessi

Ensimmäistä kertaa kuulin interpersoonallisesta synkroniasta ja sen keskinäistä empatiaa vahvistavasta vaikutuksesta, kun aivotutkija Katri Saarikivi luennoi Pikseliähky-tapahtumassa vuonna 2016. Vaivihkaa tulin sen jälkeen usein ajatelleeksi synkronoitumista arkisissa tilanteissa: bänditreeneissä, tanssilattialla, intensiivisten keskustelujen aikana tai tuntiessani yhtäkkistä surua, jota en osannut selittää. Aihe piiritti minua vuosia hiljaa, taka-alalla. Lopulta päätin lähestyä sitä, valmistaa siitä jotakin.

Aloin työstää teosta *SYNX Kuvan Kevät* -näyttelyyn vuonna 2019. Muodon löytäminen vei aikaa. Aluksi aion rakentaa näyttelytilaan discon, jossa synkronoituminen mahdollistuu - ja valmistaa zinen, joka käsittelee aiheen tieteellisiä, teoreettisia ja kokemuksellisia ulottuvuuksia tekstin ja piirrosten keinoin. Koronapandemian vuoksi ajatus discosta oli haudattava. Ryhdyin valmistamaan teosta, joka yhdistää elokuvaa, ääntä ja jonkinlaista interaktiivisuutta.

Minua kiehtoi ajatus immersiiivisestä installaatiosta, eräänlaisesta elokuvan ja veistoksen hybridistä. Tahdoin tutkia, minkälaisia narratiivisia mahdollisuuksia liikkuvan kuvan ja tilassa olevien esineiden synteisiin voisi liittyä.

Eräs näkemäni inspiroiva hybriditeos oli Laure Prouvostin installaatio *Deep Sea Blue Surrounding You*, jonka näin Venetsian Biennalen Ranskan paviljongissa kesällä 2019. Teos koostui mm. muranotekniikalla valmistetuista lasiesineistä, savukoneen savusta, roadmieväisestä videoteoksesta, oudoista istuimista, löydettyistä

“pyhäinjäännöksistä” ja takaoven sekä kellarin kautta kummallisesti tilaan johtavasta reitistä. Kaikessa epäkeskossa kuplivuudessaan ja monimuotoisuudessaan teos saavutti lukemattomia tasoja hengellisyydestä ja kehollisuudesta valtioinstituutioiden, rajavalvonnan ja biennaali-instituution kritiikkiin. Se oli humoristinen, posthumanistinen, ällöttävä, kaunis, syvä ja flirttaili surrealismin perinteelle.

SYNX sisälsi minulle täysin uusia muotokokeiluja. Sekoitin dokumentaarisia ja kokeellisia metodeja. Hyödynsin haastatteluaineistoja, elektroniikkaa ja vuorovaikutteisuutta. Kehollisuuden ja noituuden välillä huojuva aihe tuntui kaipaavan konkretiaa, jonkinlaista selkiyttävää puhetta, joka muodostaisi teoksen selkärangan. Siksi haastattelin alkuvuodesta 2020 tutkijatohtori Silja Martikaista, joka työskentelee kognitiivisen neurotieteen, empatian ja synkronian parissa.

Pääsin kuvaamaan myös Martikaisen työpäivää Helsingin yliopiston lääketieteen kampukselle. Kollegoineen hän testasi kojetta, jonka avulla kehojen välistä tahdistumista voidaan havainnollistaa yleisölle. Kojee mittaa henkilöiden sykettä banaaneihin kiinnitettyjen sensorien avulla. Banaaneja käsissään pitelevien koehenkilöiden sydämenlyönnit piirtyvät näytölle pomppivina symboleina. Mikäli symbolit liikkuvat samanaikaisesti, kehot ovat synkronoituneet.

Lopullisen videoteokseni ääniraidalla kuullaan Silja Martikaisen puhetta tahdistumisesta, peilisoluista, kivun peilautumisesta ja eläinten kognitiivisista taidoista. Videon kuvissa nähdään samanaikaisesti tutkijoiden toimia, tutkimusvälineistöä,

sähköä johtavaa suolapitoista geeliä, sensoreiden kiinnitystä, piuhoja, mittalaitteita ja mittausten visualisointeja kojeen näytöllä. Martikaisen mukaan “tahdistumisessa on jonkinlaista sosiaalista liimaa, joka saa meidät huomioimaan toisen hätää ja joka lisää halua auttaa toista”.⁷

Samana talvena haastattelin videoteokseen myös tanssitaiteilija Hanna Heinoa tuodakseni tieteellisen näkökulman rinnalle kokemuseräisen kulman. Otaksuin tanssijan olevan satunnaista henkilöä tietoisemmin kontaktissa somaattiseen: keholliseen ja aistimukselliseen tietoon. Haastattelussa Heino avasi synkronian käsitettä viisaasti, mm näin:

– On sellanen harjote, mitä mä oon tosi paljon käyttäny tanssijoiden kanssa.

Säveltäjä Pauline Oliveros on kehittäny sellasen ku *deep listening* -tekniikka: Harjotus mis soitetaan rytmiä tasasella tahdilla, mut yritetään pitää sitä eri synkassa kun toinen.

Mä oon soveltanu sitä tanssikontekstissa niin, että on joku rytmillinen elementti liikkeessä jonka pitää vakiona, ja sit yrittää et se on eri kun sillä toisella. Heti kun ne lähtee synkronoitumaan, se pitää alottaa alusta ja muuttaa takas epätahtiin.

– Onkse vaikeeta?

---

⁷ Silja Martikainen, 2020

– On! se on hyvin vaikeeta. Se on mahdotonta!

Mut mä oon huomannu, et se virittää hirveesti kuuntelemaan ja myös muodostaa sitä yhteyttä tanssijoiden välillä.

Varmaan myös sen takii, et sit ku pääsee siihen synkkaan se on niin suuri helpotuksen ja rentouden kokemus... Et ei tarvii enää ponnistella, voi vaan antautua sille, mennä siihen unisonoon. Se on loputtoman kiinnostava harjoitus tehdä kyllä.⁸

Koska *SYNX* käsittelee eräänlaista sanatonta kommunikaatiota, en tahtonut käyttää elokuvassa liikaa puhuttua kieltä, vaan pyrkiä välittämään synkronoitumisen idean kuvan, äänen, liikkeen, kehollisuuden ja puheen yhdistelmällä, aistimuksen ja interaktiivisuuden kautta, niin että teoksen kokija galleriatilassa tulee osallistuneeksi teoksen muotoutumiseen.

Kyse on herkistymisestä vuorovaikutuksen vivahteille, sille, kuinka kokemus ystävyydestä tai yhteydestä alkeellisimmillaan syntyy. Yksilötoimijuuden tunne vuorottelee alituisen itsen kadottamisen ja toisen olennon kokemukseen adaptoitumisen kanssa.

Teoksen ääniraidalla mukailin tätä ajatusta myös hapuilevan, rappia muistuttavan, intiimin puhelemisen muodossa:

Me ollaan parvi, lauma, yhteensulautunut yksikkö, monikko, mutantti, sekamuoto, usva, klimppi, jelly, yhdistelmäolento, party mix.

---

⁸ Tanssitaiteilija Hanna Heino, haastatteluaineisto 25.2.2020

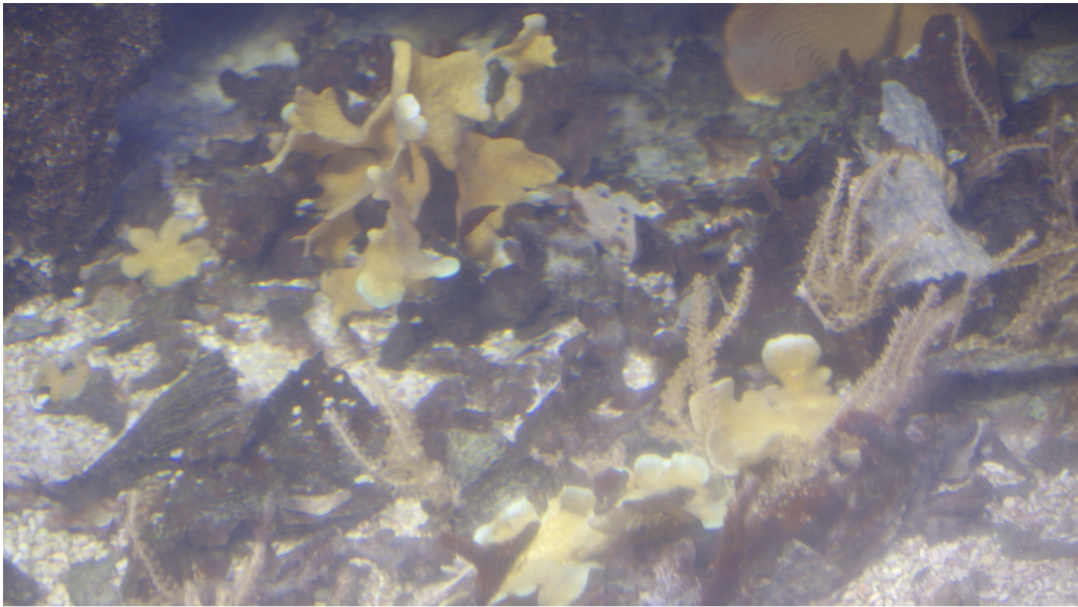
Kutsuin Hanna Heinon ja hänen tanssijakollegansa Linda Holman myös esiintymään videolle. Järjestin kuvaukset eräessä Kuvataideakatemiaan Elimäenkadun luokassa. Heino ja Holma improvisoivat tanssin, joka huojuu tahdistumisen ja epätahdin välillä. Kuvasin jalustalla ja käsivaralla, suoraa ja sumuista lasiastiaa filttinä käyttäen. Tanssijat liukuivat lattian pinnalla, valuivat seinää alas ja ravistelivat päitään kuin kasvit. Sanaton kaksinpuhelu oli hetkittäin rajua mellastusta ja toisinaan vähäeleistä keinumista tai päälläseisontaa.

Olin onnekas, sillä muutaman päivän kuluttua ensimmäinen koronasulku alkoi, koulun ovet suljettiin ja yhdessä tanssiminen kiellettiin kuukausiksi. Olen kiitollinen noista otoksista ja tanssijoiden uskalluksesta. Ilman sitä teoksesta puuttuisi tärkeä komponentti: samalle taajuudelle virittäytymisen aito tapahtuma, katseet, kosketus, pilailu.

Olen rutinoitunut kuvaamaan still-kuvia esineistä hallituissa ja niukoissa olosuhteissa, sisätiloissa, steriileissä studioissa, kontrolloimaan hyvin tarkasti valaistusta ja sitä mitä kuvissa näkyy ja tapahtuu. Ennen Kuvataideakatemiaa opiskelin Turun Taideakatemiassa. Päätekniikkani oli animaatio, ja pääosin työskentelin stop motionin parissa. Elävien ja tuntevien kohteiden kuvaaminen ja ohjaaminen on minulle yhä jännittävä alue. Työstäessäni teosta opiskelin samalla videokameran asetuksia, muuttuvissa luonnonvaloissa kuvaamista sekä vuorovaikutustilanteita kameran takaa.

On selvää, että kamera voi olla myös väkivaltainen väline, pureutuva silmä, kohteensa esineellistävä instrumentti. Itse tunnen usein vierautta kameran edessä. Se lamaannuttaa, vie tunteen toimijuudesta. Tulen itsetietoiseksi ja häilyväksi, katson toimintaani ulkopuolelta. Keho jäähmettyy, enkä voi syventyä ajattelemiseen.

Kameran takana viihdyn. Valta- asemasta on kuitenkin oltava tietoinen. Vastuullani on, että ihmiset kuvissa tuntevat olonsa turvalliseksi. Pyrin keskustelemaan esiintyjien kanssa mahdollisimman avoimesti siitä, mitä teen. Usein myös kutsun kuvauksiin henkilöitä, jotka ovat tottuneet olemaan esillä, eivätkä kammoksu linssin katsetta.

4 & 5

Koululta lainaamani Blackmagic Pocket Cinema -kameran tapa tallentaa valoa ja varjoa on mallinnettu jäljittelemään filmin hienojakoisia ominaisuuksia. Valitsin kameras, koska se oli kaikin puolin sopiva: laadukas, mutta myös pieni ja kevyt. Saatoin kuvata tarpeen tullen käsivaralla. Animaatio-otokset ja joitakin muita kuvia tallensin myös vanhalla Canonin 550-digijärjestelmäkamerallani, jonka still-kuvat ovat kauniita, mutta video rakeista. Kuvanlaatua tärkeämpää oli suoraviivainen käytännönläheisyys. Minulla ei ole ajokorttia, kalustoa oli liikuteltava käsivoimin. Kaiken tarvittavan oli mahdollista reppuun, oli voitava liikkua julkisilla tai kävellen.

Vedenalaista maailmaa kuvasin Linnanmäen suuressa akvaariossa. Tahdoin otoksia kalaparven yhteenpunoutuneesta liikkeestä. Meriahvenet leijuivat vesimassan seassa ja ampaisivat samanaikaisesti sen halki. Persikanväriset merivuokot taipuivat aallon mukana. Otos muistutti vieraan planeetan maisemaa tai mikroskooppikuvaa ruuansulatuselimistön nukasta. Vedenalaisen maailman kautta voi nähdä menneisyyteen, kehojemme sisuksiin, esihistoriaan ja esitietoiseen tilaan ennen syntymää. Se on yhtä aikaa kauhistuttavan vieras ja intiimin, kokemuseräisen tuttu.

Vedenalaisia kuvia varjostaa tieto siitä, että hienovaraiset yhteiselön muodot ja eliöiden verkosto, jonka varaan meidänkin elämämme rakentuu, ovat vaarassa. Tämä taso on teoksessa läsnä sivu-uoman tavoin, sitä ei tarvitse alleviivata, se läpäisee jo vääjäämättä arkikokemuksemme ja tapamme katsoa.

Kirjassaan *Kasvien elämä - Sekoittumisen metafysiikkaa* (2016) filosofi Emanuele Coccia pohtii kaiken fluidiutta ja saumattomuutta elementtien välillä:

Jos siis maailmassa-oleminen on *upoksissa oloa*, ajatteleminen ja toimiminen, työskentely ja hengittäminen, liikkuminen, luominen ja tunteminen ovat toisistaan erottamattomia. Uponneen olevan suhde maailmaan ei nimittäin ole niin kuin subjektin suhde objektiin, vaan se muistuttaa meduusan suhdetta mereen, joka sallii sen olla, mitä se on. Meidän ja muun maailman välillä ei ole minkäänlaista aineellista eroa.⁹

Coccian mukaan kalan virtaava kokemus maailmasta on saavutettavissamme musiikin avulla. Jos näköaistin sijaan muodostaisimme käsityksen todellisuudesta musiikin kautta, näyttäytyisi maailmankaikkeus kaiken läpäisevinä virtauksina ja aaltoina, ei aineellisista objekteista rakentuneena. Discon hän kuvaa paikaksi, joka “-sallii meidän tajuta maailman syvimmän rakenteen, jota silmämme joskus estävät meitä näkemästä.”¹⁰

---

⁹ Emanuele Coccia, *Kasvien Elämä*, Tutkijaliitto 2020, 39, Käännös Jussi Palmusaari

¹⁰ Emanuele Coccia, 39-40

Hanna Heino kuvailee haastattelussa kollektiivisen tanssimisen synnyttämää tahdistumisen tilaa, joka on hämmästyttävällä tavalla yhteneväinen Coccian fluidin miljöön kanssa:

Se kokemus et kadottaa sen “minän,” joka tarkkailee, se on just parasta, ja se on oikeestaan ytimessä siinä, minkä mä aattelen tanssin määritelmäksi. Et on vaan se virtaus. [...] Sitä voi kuvailla myös aika nestemäiseksi sitä tilaa. Ja se myös tuntuu siltä että ilma ei oo tyhjää, vaan se on sellasta kannattelevaa massaa.¹¹

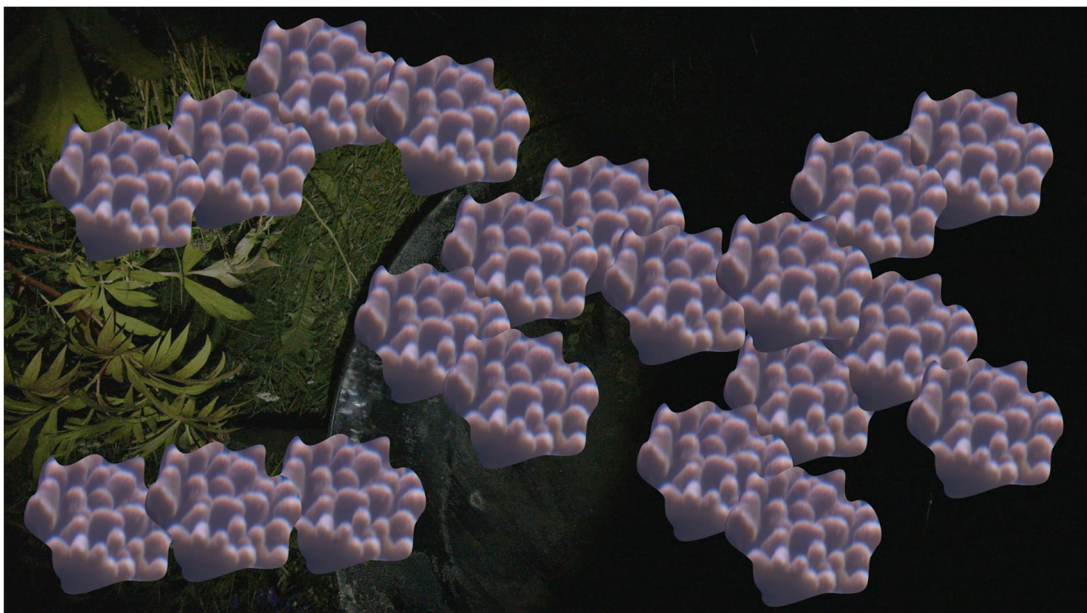
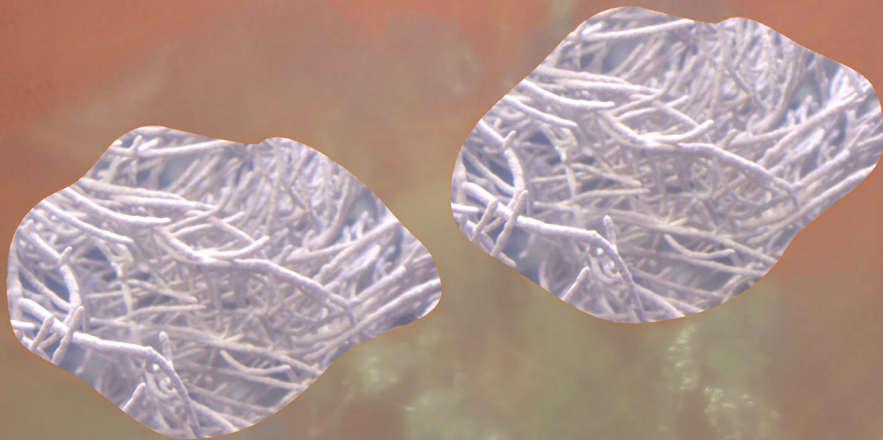
Teoksen valmistuttua löysin Astrida Neimanisin kirjoitukset ja hydrofeminismin käsitteen. Myös Neimanisin ajattelu resonoi voimakkaasti videon nestemäisen muodon kanssa ja auttoi jäsentämään prosessin myötä syntyneitä havaintoja.

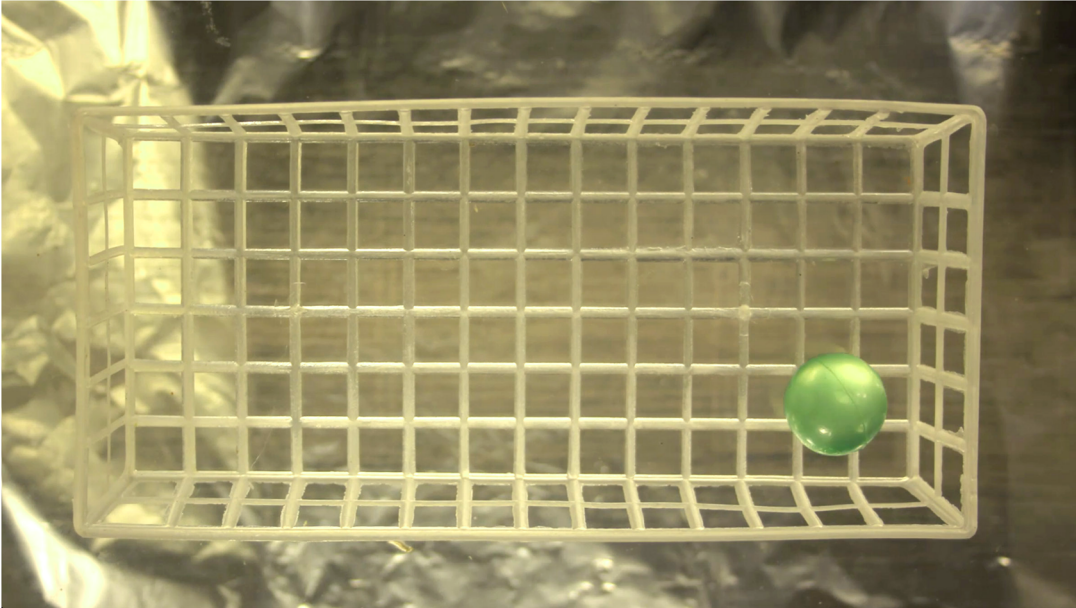
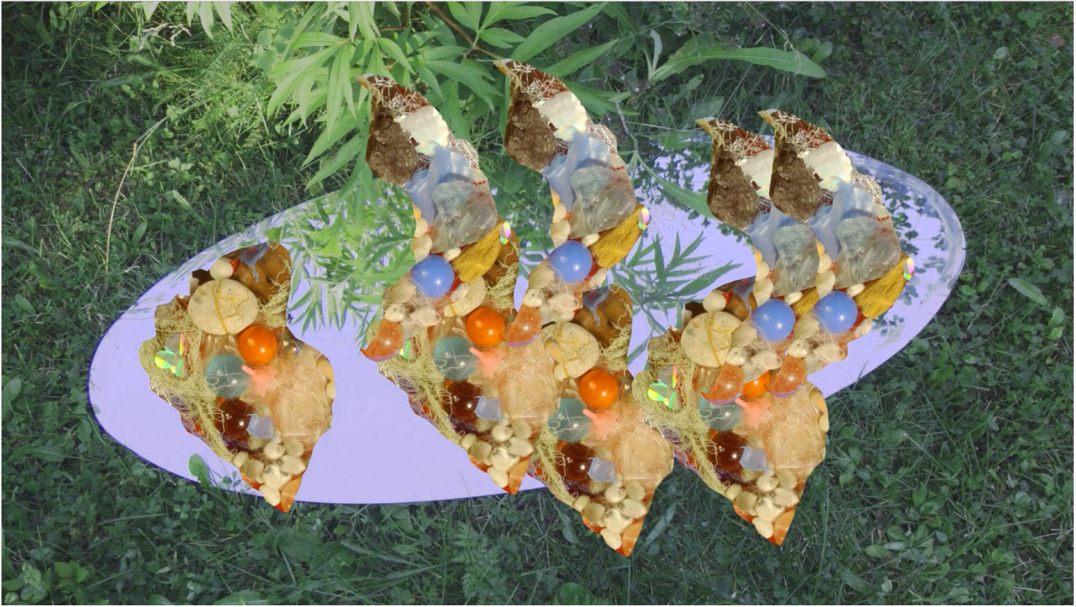
Neimanisin artikkelissa “Hydrofeminism - Or, On Becoming Body of Water” (2012) vedellinen ajattelu kytkee meidät koko planeetan vesimassojen yhteyteen. Muodostumme pitkälti vedestä, olemme siis osa planeetan vesimuodostumien kokonaisuutta ja veden planetaarista kiertoa, jossa saastunut vesi myrkyttää myös meidät. Kaikki fauna ja flora on yhtäläisesti kytkeytynyt toisiinsa vedellisyytensä kautta. ¹²

---

¹¹ Hanna Heino, 2020

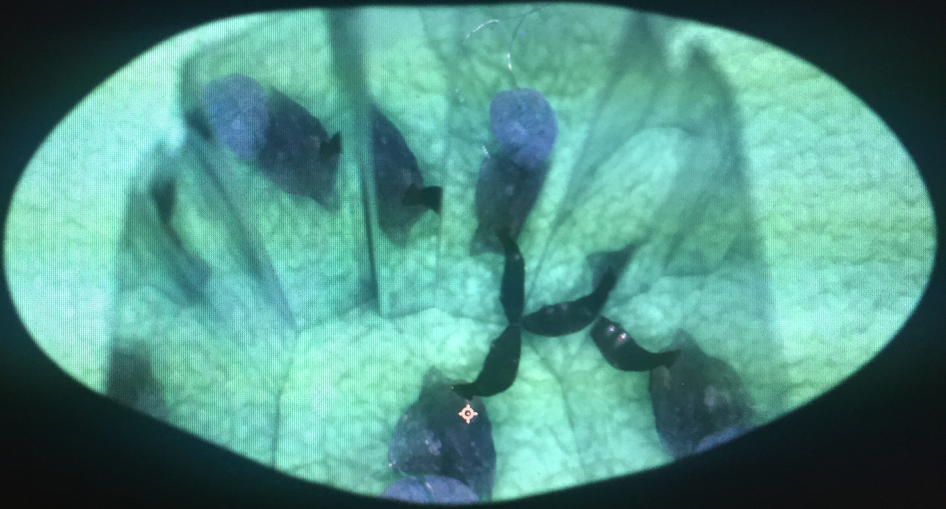
¹² Astrida Neimanis, *Hydrofeminism – Or, On Becoming Body of Water*, New York: Palgrave Macmillan, 2012

Kuvat 6-9

7 & 8

50% 0:00:01:12 (Half) Active Camera 1 View +0.0

synx9 synx100 synx101 synx 102 synx103 symx105puna synx106kukka synx 107 kuu

0:00s 05s 10s 15s 20s 25s 30s 35s 40s 45s

CAPTURE: 00066

A black wire mesh basket containing two round objects, one green and one yellow, against a background of crumpled paper. The scene is lit from above, creating shadows on the paper.

Keypad

num lock	/	-	bs
7	8	9	←
4	5	6	→
1	2	3	enter
0	▶	◀	

PRINT GUIDE

00029

16:9

Animaation avulla pyrin lähestymään mikroskooppista tai silmin havaitsematonta, solujen, kvarkkien ja mikrobien tasoa. Nauttiakseni elokuvanteon prosessista minun on toisinaan työskenneltävä kameran, tietokoneen ja ajattelun lisäksi käsilläni. Täysin digitaalinen muoto on ääretön ja pakeneva, se ei palkitse, kuten esineanimaation kehollinen kouriintuntuva teko : pyöritän kuulia pöydän pinnalla. Kameran suljin napsahtaa jokaisen ruudun tallentuessa ja ne ilmestyvät näytön pinnalle riviin. Päivän päättyessä näen tallenteen tuntien työstä, usein hyvin lyhyen liikkuvan luupin - mutta tunnen sen lihaksissani: tämä syntyi. Ilman tiettyä määrää fyysistä ponnistelua ja haptista keskittymistä tätä kuvaa ei olisi.

Hyödynsin keräilemiäni hylättyjä esineitä: marmorikuulia, muovirooskia, superpalloja, peilin sirpaleita, kiviä, kasvin osia, sammaloitunutta peuran pääkalloa. Esineistä voi oppia jotain niiden keskuuteen asettumalla, niitä työstämällä, niiden materiaalisuudelle altistumalla.

Animaation tekemisessä on myös rituaaliluonne. On kyse hitaista liikesarjoista, toistosta, keskittymisestä pienimuotoisimpaan mahdolliseen liikkeeseen ja kosketukseen. Toisinaan pelkkä hipaisu tai uloshengitys väärällä hetkellä saa aikaan kuvan elementtien hallitsemattoman vyöryn, hiukkaset asettuvat kaaokseen. On pinnisteltävä ja säilytettävä kärsivällisyys, hivutettava muruset takaisin oikeisiin asemiinsa, pukeuduttava mustaan jotta oma peilikuva ei heijastuisi kiiltävän esineen pinnasta, rauhoitettava elämä niin, että tämän mittakaavan työlle riittää hermoja ja kapasiteettia. Opiskellessani Turussa ajattelin tätä usein: animaatio

on radikaalia hitautta tehokkuuteen ja tuottavuuteen tähtäävässä ajassa. Se on hiljaista kapinaa, laahustavaa rettelöintiä, kieltäytymistä kapitalismin vaatimuksilta.

Näkymättömät voimat

Suomen pakanallisessa perinteessä elämän hallitsemattomia tapahtumia pyrittiin kontrolloimaan taikuuden avulla. Loitsu oli keino keskustella toislajisten ja henkien kanssa. Eräs magian menetelmistä oli takaperin puhuminen. Tähän perinteeseen pohjautuen käänsin osan videon puhutusta tekstistä takaperoiseksi jupinaksi. Puheen sisältö välittyy katsojalle tekstityksen kautta. Teksti ohjeistaa:

*Kokeillaaks tällast loitsua
olen tuonut tänne maagisia esineitä
“kiviä, joiden avulla voidaan saavuttaa myötäsukaisuus”
asetä käsi kiven yläpuolelle
kuulet äänen
jos teitä on tässä tilassa useita
koettakaa tehdä se yhtä aikaa*

Noidan hahmo on kiehtova: alituisessa dialogissa ei-inhimillisen luonnon, menneen ja tulevan kanssa. Noita toimii välittäjänä eri maailmojen välillä, parantaa ja kiroaa, tuntee sekä lihallisen ulottuvuuden että kummitukset, eikä näe niitä toisiaan poissulkevinä.

Umpimaallistuneessa elinympäristössä kasvaneena olen useimmiten kykenemätön *uskomaan* taikuuteen. Taikuus kiinnostaa kuitenkin filosofisella ja runollisella tasolla: teoreettisena työkaluna, vakiintuneiden asetelmien mullistamisen kokeilukenttänä, leikkinä, kielipelinä ja vuoropuheluna menneisyyden kanssa. Se on myös kunnioittavaa avoimuutta kummalliselle ja selittämättömälle, toiselle.

Länsimainen ihminen on kovin vakuuttunut toimintansa järkipärisyydestä. Lähempää tarkastellen suuri osa toimistamme näyttäytyy kuitenkin varsin epäjohdonmukaisina ja mielettöminä. Ihmisten halu tuottaa kollektiivisempaa hyvinvointia itsensä ja perheensä ulkopuolelle on heikentynyt. Se näkyy oikeiston ja uuskonservatiivisten arvojen kannatuksen nousuna ja ilmastotekojen jarrutteluna.

Samanaikaisesti taiteen ja teorian maailmoissa on vuosia ollut käynnissä paradigman muutos: posthumanismi, uusmaterialismi, intersektionaalinen ajattelu, queerfeministiset ja antirasistiset liikkeet pyrkivät kaikki omista näkökulmistaan ja painotuksistaan käsin purkamaan dualistisia ajattelutapoja. Ne korostavat todellisuuden diversiteettiä ja keskinäisiä riippuvuussuhteita, joiden

vuoksi kaikkea elollista on syytä ajatella myös huolenpidon diskurssien kautta, ei ainoastaan hyödyn tai yksilön näkökulmasta.

Ajattelen synkroniaa ja siinä piileviä sopusoinnun mahdollisuuksia. Olisi naiivia tavoitella jonkinlaista kosmisen tasapainon tilaa. Elämme erilaisten rytmien ja vaikutusten kudelmassa. Tasapaino ei vallitse. Järjestys on aina hetkellinen ja uudelleenmuotoutuva, synkronia vuorottelee epätahdin ja epävireen kanssa.

Uskon yhteiskunnalliseen toimijuuteen ja kykyymme muovata todellisuutta.

Samanaikaisesti elämä näyttäytyy alituisena rakentumisena ja tuhoutumisena, tapahtumaketjuina joiden kontrolloiminen on mittakaavansa vuoksi mahdotonta. Tämä olevaisuuden hämmentävä ristiriita, taustamöly ja arkijärjen takaisuus ilmenee epämääräisenä noisena ja haikeutena työskentelyni rivien väleissä. En silti nihilistin tapaan koe, ettei “millään olisi väliä.” Mielettömän sijaan häly on merkityksentäyteistä, ei tyhjyyttä vaan moneutta, ei-minkään sijaan kaikki.

Koronapandemian aikana vietin paljon aikaa maalla Varsinais-Suomessa, Loimaan Alastarossa. Lähistöllä ei ollut paljonkaan nähtävää, mutta siellä sijaitsi edesmenneen elektronisen musiikin pioneerin ja buddhalaisen meditaatiokeskuksen perustajan Pekka Airaksisen tiibetiläistä esineistöä esittelevä Tiibetin taiteen museo.

Museon rituaaliesineistö ja erityisesti sen soittimet kuvauksineen puhuttelivat minua:

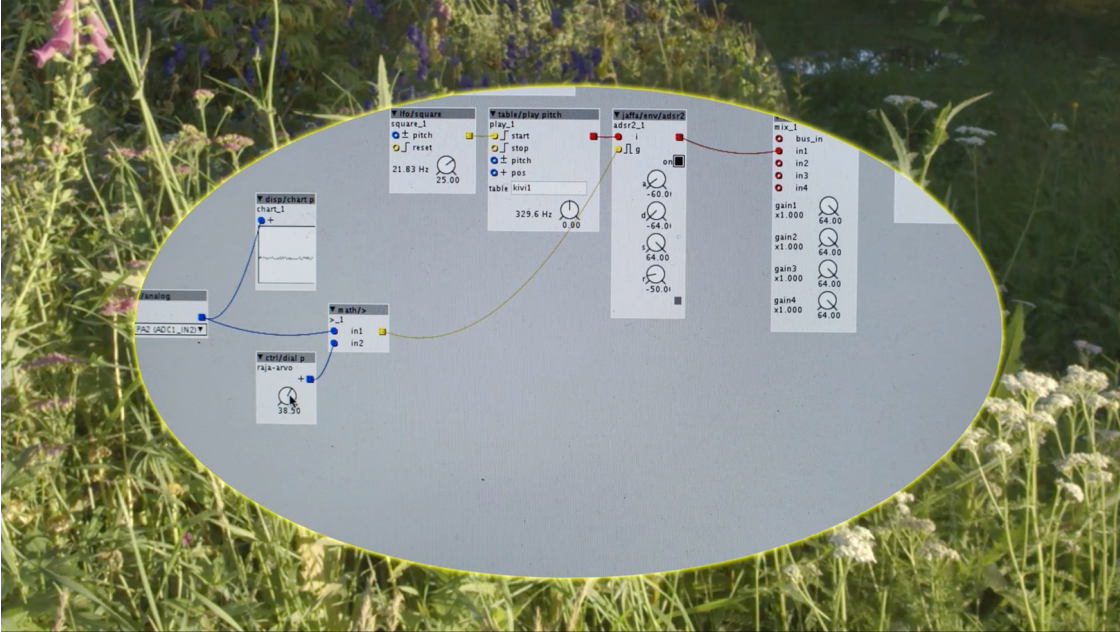
Damaru — A two-headed drum to drum dualism away

Shinbone trumpet — To invite your enemy to a party

Nämä soittimet toimivat inspiraationa teoksen loppuosalle. Tahdoin luoda vuorovaikutteisen tuokion teoksen sisään ja siten mahdollistaa synkronoitumisen näyttelytilassa läsnäolevien välillä.

Alun perin suunnittelin tilaan akustisia, dyykattuista metalliputkista valmistettuja kellopelinomaisia soittimia, joita tilassa kävijöiden olisi mahdollista soittaa pompulapäisillä lyömäpuikoilla. Pandemia mutkisti asioita: Voisinko tuoda tilaan esineitä, joita sadat näyttelyvieraat koskettaisivat? Kuinka desinfioida soittimet jokaisen soittajan jäljiltä? Kumihanskojen pukeminen ei varsinaisesti viritä maagiseen olotilaan.

Ryhdyin kehittämään elektronisia soittimia, joita ei tarvitsisi koskettaa ja jotka hyödyntäisivät liiketunnistimia tai sensoreita. Päädyin yksinkertaisiin valosensoreihin, jotka ohjasivat Axolotiminitietokoneeseen ladattuja äänikatkelmia: solinaa, hyminää ja kihinää. Elektroniikka oli pitkälti piilotettuna tilaan, näkyvillä oli vain neljä pienten tyynyjen päälle aseteltua kiveä, joita katosta osoittavat valospotit valaisivat. Kun varjo peitti kiven, sensori aktivoitui ja kaiuttimista kuului ääniefekti.

Kuvat 9 & 10

Axoloti on belgialaisen pienvalmistajan tuote. Sen toiminta perustuu avoimeen lähdekoodiin, joka on laitteen käyttäjien vapaasti kehitettävissä. Axolotista voi rakentaa monenlaisia soittimia, sillä voi ohjata valoja tai moottoreita. Lisäksi sen käyttöliittymä on graafinen ja helposti omaksuttava, eikä vaadi käyttäjältä koodaustaitoja.

Kivet löysin loimaalaisesta metsästä. Porasin niiden läpi reiät sensoreille. Muulla tavoin en niitä muokannut, luonnonkivien muoto oli puhutteleva sellaisenaan. Tyynyihin valitsin pörröisiä tekstiilejä. Tahdoin tilaan tuntoaistia helliviä pintoja, mielihyvää tuovaa pehmoisuutta, jotta ihmiset viettäisivät videon äärellä aikaa, jäisivät viipymään.

Kuvamateriaalissa sekoitan digitaalisia lätkkömäisiä muotoja ja niittykukkia, pimeyttä, taskulampun välähdyksiä, kuutamoina, kaloja ja kasvoja. Visuaalinen kieli ilmentää ajattelua, jossa ihmisfaunan rakentamat ympäristöt, teknologiat ja taide ovat kaikki samaa "luontoa" siinä missä muurahaiskeotkin. Koko tuntemamme todellisuus: meemit, muta ja styroxmöhkäle ovat samaa rinnakkaiseloja, koostuvat samoista alkuaineista ja niiden liikkeestä.

Sommitelmallisesti olen taipuvainen maksimalismiin. Rakastan luetteloita, kollaasimaisuutta ja luuppeja, päällekkäin ryhmittäviä kerroksia, asioita joissa moneus ja ajan kerrokset ovat läsnä. Työskennellessäni äänen parissa pilkon ja kerrostan nauhoituksiani ja koetan rakentaa mahdollisimman huolellisesti äänimattoa, jossa lomittuu ja tihtyy vuosien aikana kerätyn materiaalin kiteytynein tai tarkoituksenmukaisin osa.

Noudatan usein myös eräänlaista “väärintekemisen” estetiikkaa. Juuri ja juuri kasassa pysyvä muoto, epäviire, haparoinnin jättäminen lopputulokseen ja kotikutoisen kohiseva äänenlaatu ovat minulle keskeisiä musiikillisia menetelmiä ja mieltymyksiä. Voidaan ajatella, että kyse on epätäydellisyyden hyväksymisestä ja juhlistamisesta, fasadimaisen virheettömyyden ja virtuoosimaisuuden hylkäämisestä, teoksen epäpyhittämisestä tai de-monumentalisoinnista. Kompastelevan kitarasoolon ja ilmapalloa vinguttamalla soitetun “fonisoolon” kautta hahmottelen myös maskuliinisen myyttisen megasoolon toisin toistamista, pilailua tai kriittistä uudelleenluentaa.

Videoteos SYNX lainaa muotonsa musiikilta – sen rakenne on kuin pitkä biisi tai mixtape. Teos rakentuu jaksoista, jotka ovat rikkonaisia ja vuotavat toisiinsa. Kerronnassa pyrin pulssimaisuuteen, polveiluun, kohti orgaanista, nestemäistä ja suhruista, oksistomaisesti yhteenpunoutuvaa. Elokuvassa ei ole päähenkilöä ja vastavoimia tai draaman kaarta. Kaikki elementit esitetään tasa-arvoisena jatkumona ja altistetaan toistensa rytmeille.

Kaihdoin myös tietoisesti ironiaa. Ironia on houkutteleva työväline ja myös eräänlainen sukupolveni keinovalikoiman oletusarvo. Ironia vie kokemusta kuitenkin vääjäämättä kohti rationaalista ja kielellistä: kohtamme teoksen älyn ja ajattelun kautta. Tätä kehoon kytkeytyvää, heikosti sanallistuvaa aihetta tahdoin käsitellä toisin, hyödyntää unenomaisia siirtymiä, hypnoottista editointia, rytmejä, luuppeja. Ensisijaisesti koetin saada aikaan affektin, puhutella ajattelevan subjektin ohella esitietoista, ei-rationaalista osaa meissä. Kokemusta maagisesta on ehkäpä mahdotonta saavuttaa järkipärisen tai etenkin kyynisen linssin läpi.

Minua puhutteli kerronnan keinona poeettinen moniäänisyys. Hyödynsin epälineaarisuutta, kollaasia, rikkonaisuutta ja vääntynyttä, kupruisen lasin takaa kuvattua todellisuutta. Myös loitsumaisen toiston ja rituaalin avulla koetin lähestyä epäjärjestyksen tilaa, jossa arkikokemuksen ääriviivat pehmenevät, toisto ja loisto sekoittuvat ja jonkinlainen uudelleenmuovautuminen mahdollistuu.

Teos voi olla väylä monille, yhtäaikaisille ja keskenään ristiriitaisille puheenvuoroille. Tekijän ääriviivat siintävät läpi epätarkkoina. Keskeistä taideobjektin tai tekijän persoonan sijaan on tilanne, joka syntyy teoksen esittämisen yhteydessä.

Pontus Purokuru pohti hiljattain uuden taiteen vaimeaa ja epämääräistä, katkonaista ja jumittavaa nykyilmaisua esseessään “Heikko estetiikka”. Sivustaseuraajan roolissa pysyttelevä heikko esteetikko karttaa mahtipontisuutta, päällekkäyvää voimaa ja “suuria tarinoita”, jotka ovat myöhäiskapitalismin saturoimassa todellisuudessa menettäneet uskottavuutensa. Taiteilija harhailee puolivälinpitämättömänä ja kuvaa usein autofiktiivisissä teoksissaan näennäisen mitättömiä tapahtumia, tunnelmaisuus on lievä, intohimo vähäistä, jälki tarkoituksellisen nuhjuista. Taistelun sijaan heikon estetiikan poliittisuus on mietoa murentamista, “suurten ideoiden” lässäyttämistä masentuneilla huomioilla ja meemien toisteisella virralla.¹³

---

¹³ Pontus Purokuru, “Heikko Estetiikka”, Komeetta 2022

Purokurun teksti kuvaa osuvasti aikaamme. Jään pohtimaan, kuinka paljon omassa ilmaisutavassani – rikkonaisessa kollaasimuodossa ja rakkaudessa kehnoa äänenlaatua kohtaan – on kyse heikosta estetiikasta.

Kokeellisen musiikin ja elokuvan jatkumoissa eräänlaisella epätekemisellä on aina ollut jonkinlainen rooli. Minuun nuorempana voimakkaasti vaikuttaneita ryhmiä ja taiteilijoita ovat olleet mm 80-luvun alun no-wave New Yorkissa, saman aikakauden Japanin ja Berliinin punk-aallon jälkeen syntyneet kokeelliset musiikkiskenet, suomalainen 2000-luvun alun forest folk, Harmony Korinen varhainen tuotanto, Jonas Mekas ja Anneli Nygren. Listaa voisi jatkaa. On vaikeaa kuvata lyhyesti ja kaikenkattavasti näiden perin erilaisten tekijöiden ja ryhmien estetiikkaa. Ehkä voisi kuitenkin sanoa: Kaikkia yhdistää eräänlainen konventionaalisen muodon tarkoituksellinen rikkominen ja välinpitämättömyys teknistä taiturointia kohtaan, monia myös hajamielinen hyläytyissä paikoissa ajalehtiminen tai monitulkintainen melankolian ja parodian rajamaastoissa häilyminen. Ehkä näiden esimerkkien valossa voidaanakin ajatella, että työskentelyni tarkoituksellinen sumu, pölyisyys ja kompastelevuus on tietynlaisen perinteen jatkamista, dialogia työvälineeni historian kanssa.

Myös vaiivhainen ja nuhrinen muoto voi herkistää näkemään, yllyttää toimimaan, rohkaista ja rakentaa uutta. En aivan allekirjoita Purokurun väitettä siitä, että heikosta estetiikasta puuttuisi yleveys tai konflikti. Väitän, että subliimi voi kätkeytyä mutinaan, voima piileskellä säröäänissä ja nyyhkymelodioissa, kriittinen toimijuus kietoutua koko työskentelyprosessiin itsessään. Taiteen tekeminen sisältää loputtomasti näennäisen hyödytöntä, mutta upottavaa työtä: ajattelua ja kokeiluja, joiden merkitystä ei voi mitata – työtä joka on luonteeltaan sukua luddiittien jurnuttavalle kapinalle, joka tehottomassa, viivyttävässä syventyneisyydessään muistuttaa eräänlaista sabotaasia.

Synkronian varjopuolet

Jo työstäessäni teosta tiedostin, että synkronoituminen ei ole yksiselitteisen myönteinen ilmiö. Työskentelin aiheen parissa koronapandemian aikana, kun rajoitukset säätelivät tiukasti sosiaalisia tilanteita. Oli ristiriitaista syventyä kehollisen kohtaamisen muotoihin, kun fyysinen vuorovaikutus oli rajoitettu minimiin. Toisaalta pandemia vahvisti kokemusta aiheen merkityksellisyydestä. Vallitsevassa sosiaalisen eristyneisyyden tilassa tuntui tärkeältä vahvistaa yhteyksiä ihmisten välillä, ei purkaa niitä. Siksi tässä kuvaamani kriittiset näkökohdat päädyin tuolloin jättämään videoteokseni ulkopuolelle. Tähtäsin ennen kaikkea taianomaisen ja kohottavan teoksen valmistamiseen. Tässä tekstissä koin kaikesta huolimatta tarpeelliseksi jatkaa ajatteluprosessia hieman ja tuoda esiin myös ymmärrystä synkronian vahingollisista ja pelottavista ulottuvuuksista.

Tutkimuksissa on huomattu, että tahdistunut toiminta voi johtaa itsen ja toisen rajojen hämärtymiseen.¹⁴ Se edistää mukautumista ja mukautuvaa käyttäytymistä. Individualistisessa kulttuurissa kasvanutta ajatus joukkoon sulautumisesta ja itsen katoamisesta myös kauhistuttaa. Se tuo mieleen uskonlahkot, ääriliikkeet, joukkohurmoksen ja autoritääriset järjestelmät.

---

¹⁴ Laura Galbusera, Michael T. M. Finn, Wolfgang Tschacher & Miriam Kyselo, "Interpersonal synchrony feels good but impedes self-regulation of affect", (*Scientific Reports* 9, 2019)

Synkronia on myös vallan pönkittämisen väline. Armeijat ja diktatuurit hyödyntävät tahdistumiseen liittyvää ryhmähenkeä ja sitoutumista: Joukkoja synkronoidaan marssien ja samantahtisten liikesarjojen rituaaleilla. Osana massaa myös kokemus henkilökohtaisesta vastuusta vähenee.

Kyse on lisäksi mahdin osoittamisesta ulospäin. Yhteensulautunut joukko näyttäytyy yksilöä suurempana uhkana. Liikesarjojen samanaikaisuus muodostaa joukosta eräänlaisen kokoaan suuremman ei-yksilöllisen monsterin.

Xi Jinping paistatteli suorien rivien edessä kasvoillaan aurinkoisen perheenisän hymy. Kokousedustajat löivät käsiään yhteen musiikin tahtiin. Puheen aikana aplodit alkoivat ja loppuivat niin siistissä synkronissa, että se tuntui epäluonnolliselta.¹⁵

Ilmiö saa ajattelemaan Hannah Arendtin kirjoituksia joukkotuhosta. Arendt syventyi natsi-Saksan rakenteelliseen julmuuteen kirjassaan pahuuden arkipäiväisyydestä. Osallistuessaan kuuluisan juutalaisten joukkotuhon organisaattori Adolf Eichmannin oikeudenkäyntiin Arendt havaitsi, ettei Eichmannin pahuus ollut absoluuttista ja demonista. Se oli pikemminkin banaalia itsenäisen ajattelun puutetta, kuuliaisuutta, auktoriteettiä ja kyseenalaistamatonta käskyjen noudattamista. Arendtin mukaan juuri ajatteleminen,

---

¹⁵ Yle uutisten kuvaus Kiinan kommunistisen puolueen puoluekokouksesta 19.10.2017, toimittaja Jenny Matikainen

sisäinen vuoropuhelu, on vääryyttä ehkäisevää toimintaa.¹⁶ Ajatteleminen voidaankin nähdä myös itsen rajat ihanasti ja kauhistuttavasti sumentavan kehollisen tahdistumisen välttämättömänä vastavoimana, jota ilman hukkuisimme toistemme vaikutuksiin.

Kuvan kevät

Pandemian vuoksi näyttely siirtyi kevästä syksyyn. Aikaa työskentelyyn tuli odottamatta kuusi kuukautta lisää. Ylimääräistä kuva- ja äänimateriaalia ehti koronasulkujen aikana kertyä kasoittain: videota, tekstiä, puhetta, animaatiokokeiluja. Hetkittäin pelkäsin, että näin pitkän ajan kuluessa teoksesta tulisi lötkö ja ponneton. Kuvan Kevään kaltaisessa suuressa ryhmänäyttelyssä pitkä videoteos on haaste, yleisö ei voi viipyä yhden teoksen äärellä rajattoman kauan. Lopulta päätin pragmaattisesti, että teoksen maksimipituus on kaksikymmentä minuuttia. Tein valmiiksi ensin ääniraidan ja leikkasin kuvat sen polyrytmiseen poljentoon. Lopputulos tuntui yhdenlaiselta versioltä teoksesta, joka olisi toisenlaisena aikana voinut muotoutua erilaiseksi.

---

¹⁶ Hannah Arendt, *Eichmann Jerusalemissa – Raportti pahuuden arkipäiväisyydestä*, Käännös Antero Holmila ja Jouni Tilli, (Jyväskylä: Docendo 2016), passim.

En toiminut yksin. Taustalla oli tukirakenteita, ystäviä ja koulun henkilökuntaa. Kumppanini Samuli Tanner oli mukana korvaamattomana apuna ja neuvonantajana soivien veistosten elektroniikkaosien toteuttamisessa. Hän auttoi myös ripustuksessa ja istuintyynyjen ompelussa. Timo Vaittinen lainasi ompelukonetta. Jenni Rahkonen ja Joakim Pusenius antoivat palautetta videon leikkausvaiheessa. Jaana Kokko, Salla Tykkä ja Sakari Tervo kommentoivat teosta sen luonnosteluvaiheessa.

Kuvan Kevät on tähänastisista näyttelyistäni suurin ja ainoa, joka on tapahtunut suuren instituution suojissa. Kuvataidettani on tähän mennessä esitetty lähes yksinomaan taiteilijavetoisissa tiloissa.

Ennen opintojani Kuvataideakatemiassa paikkani kentällä on ollut lähinnä instituutioiden ulkopuolella, kokeellisen musiikin marginaaleissa, nuorempana vallatuissa taloissa ja niiden omaehtoisissa aktivistiyhteisöissä. Resurssien jakamiseen perustuvan elämäntavan ja kapitalismikriittisen analyysin tasoilla koin nuo yhteisöt hengenheimolaisiksi. Kaupallisen taidemaailman olen kokenut vieraana.

Teosta työstäessäni pohdin: minkälaisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tiloja tahtoisin tehdä oleviksi, voisiko näyttely tai teos olla sellainen tila? Myös Kuvan Kevät on jähmeä ympäristö ja kehys, joka määrittää voimakkaasti paikalle saapuvaa yleisöä, tahdoimme sitä tai emme.

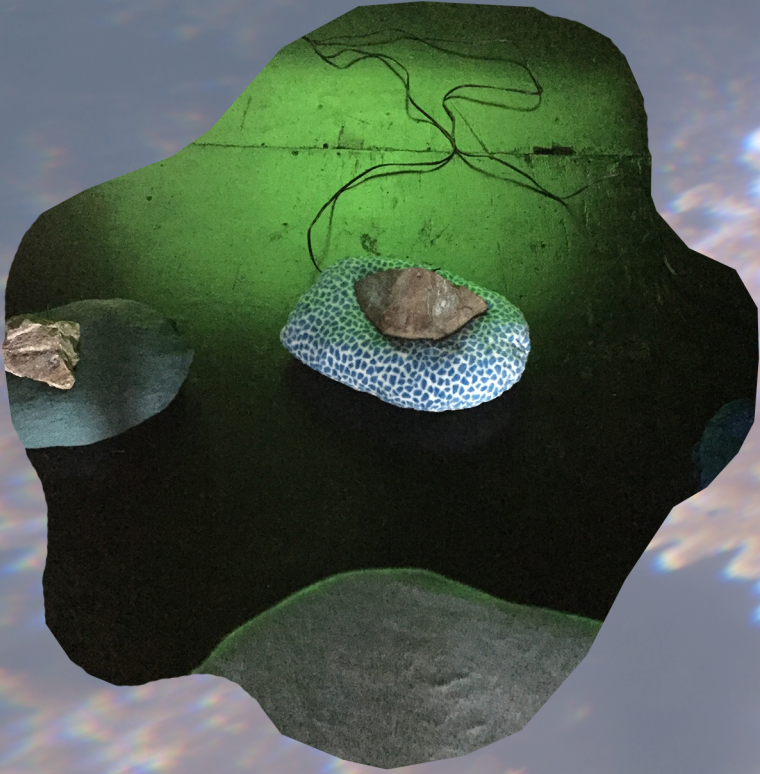
Näyttely voisi olla myös avoin, valtapositiioihin kytkeytymätön aikakuoppa, rinnakkaistodellisuus, keidas, kutsuva alue, huvimaja, radikaali salonki, salaperäinen kammio, paikka tanssille, hahmottelevalle keskeneräisyydelle, hämmennyksen sallimiselle, päämäärättömyydelle, voimien keräämiselle, ajatusten jäsentämiselle, rituaalille, abstraktiolle, tyhjyyden kohtaamiselle, horrokselle, hyperfokukselle.

Viruksen vuoksi kävijöiden määrää ja toimintaa rajoitettiin kaikissa julkisissa tiloissa kuitenkin vielä tavanomaista voimakkaammin. Kysymykset näyttelyjen mahdollisista sosiaalisista ulottuvuuksista jäävät pohdittavakseni tulevaisuudessa.

Myöskään yleisölle avoimia avajaisia ei voitu järjestää koronan vuoksi. Se oli ymmärrettävää, mutta kaihoisaa. Jotta teos tuntuu valmiilta ja “lopulliselta,” tarvitaan juhla, jonkinlainen seremonia. Muutoin teosta vain jatkaa ja kehittelee yhä mielessään, viikkokausia, kykenemättä irroittamaan, hellittämään. Minulle tapahtui niin.

Myöhemmin SYNX -teoksesta esitettiin hieman erilainen mutaatio Vilnassa osana Ūmèdè Symposiumia kesällä 2021. Teos esitettiin myös Haihatuksen Taidekeskuksen kesänäyttelyssä Joutsassa 2021.

Pikkuhiljaa, ajan kuluessa olen lakannut ajattelemasta teosta, etäänäntynytkin siitä.

Taiteellinen osa 2: *Objects believed to protect from evil*

Videoteos oli esillä Oksasenkatu 11-galleriassa, alakerran taaemmassa huoneessa suurehkona projisointina, osana *No arrow in time* -ryhmänäyttelyä syyskuussa 2021. Ääniraita soi lattialle projisoinnin molemmin puolin asetelluista pienehköistä kaiuttimista. Tila oli askeettinen: lattia oli peitetty tummanharmaalla messumatolla ja teosta saattoi katsoa yksinkertaisella vanerilaatikkopenkillä tai lattialla istuen. Seinät olivat valkoiset ja projisointipinta hivenen rosainen. *Objects believed to protect from evil* vuorotteli tilassa Salla Vallen, Pedro Rivan ja Essi Pellikan samassa luopissa pyörivien elokuvien kanssa.

Objects believed to protect from evil tutkii suhdettamme esineisiin poeettisen, yhteiskunnallisen, symbolisen, uusmaterialistisen ja maagisen linssin läpi. Esine voi suojella, olla rituaalin väline, kantaa mukanaan kirousta tai ilmentää valtaa. Materialilla on myös oma toimijuutensa.

Teoksen kuvissa esineille tapahtuu mullistuksia ja muodonmuutoksia: tuuli huojuuttaa, jokin räjähtää, jokin syttyy palamaan, jokin uppoaa veteen, savuaa, sulaa, kuohahtaa. Himalajan suolakivilamppua nuolaistaan, kasvin solukkoon zoomataan, astia paiskataan maahan ja se särkyi, takaperin käännettyssä kuvassa se palaa ehyeksi.

Videoteos koostuu fragmenteista ja yhdistää esseemuotoista tekstiä, dokumentaarista videomateriaalia, kotikutoisesti toteutettuja fantasiaotoksia ja tiuhaan leikattuja materian metamorfooseja.

mu
summi
under the roof
it falls, this all b
steps, thence to
blow their trump
said a more "m
and irritation to

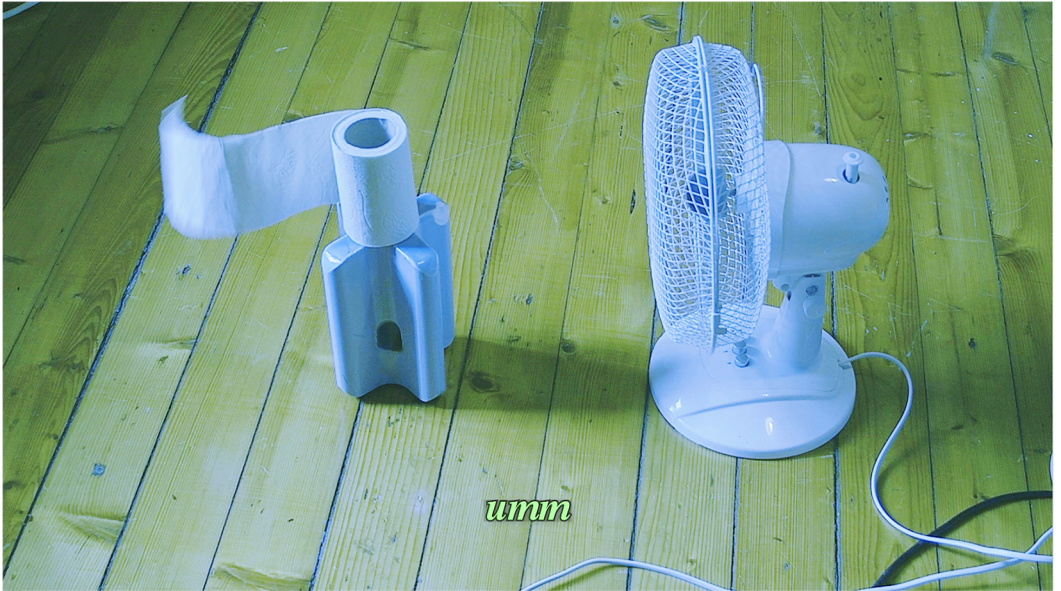
The musical ra
this major fou
them climbing
the bottom. N
or disconcert
narrower limit
over drops, de
pace of their f
slipping gradu

Drip drop, drip drop
end. Inconclusive, inconsequ
sense and form. Every now and
drop, di-drop, di-drop
re some significant
haps for the who
ght to turn the
whole un
significance, the
ly over the dividing space. If
ould detect in it a sequence, if
I hard
ull in God, in
I feel, I sh
gaps be
as it c
incompreh
And growing drowsier and drowsier, I
the cistern, the sharp metallic rap
stones below; and surely I be
over a meaning, surely I detect

And growing drowsier and drowsier, I
the cistern, the sharp metallic rap
stones below; and surely I be

*to build a circle of protection
around the building*

umm

Teoksen lähtökohdat

Keväällä 2021 osallistuin Salla Tykän ja Liinu Grönlundin “Essay as a form” -kurssille. Luimme tekstejä ja katsoimme suuren määrän essee-elokuvia, joista useimpia yhdisti ääniraidalla puhuva kertojan ääni. Kurssin lopuksi saimme mahdollisuuden pitää yhteisnäyttelyn Oksasenkatu 11-galleriassa Töölössä. Kaikki tekivät näyttelyyn teoksen, jossa esseen idea tavalla tai toisella ilmeni.

Teokseni kautta jatkoin Kuvan kevään jälkimainingeissa näkymättömien voimien ja maagisten esineiden ajattelua. Sen nimeksi tuli *Objects believed to protect from evil*.

Nimi on lainattu Wikipedian erilaisia amuletteja ja vampyyrinkarkoitusvälineitä esittelevän sivun otsikosta.

Uudenvuodenaaton iltapäivänä 2020 olin räjäytellyt meloneja ja kurpitsoja ilotulitusraketeilla kokeillakseni hidastettua kuvaamista. Kipinäni toimi amerikkalaisten videoharrastelijoiden *shooting random crap at high speed* -video YouTubessa ja jossain taustalla häilyvä muisto Antonionin elokuvasta *Zabriskie Point*, jonka lopussa vauraan elämän tyhjiyttä edustava hotellin irtaimisto räjähtää lumoavan kauniisti vaaleansinistä autiomaan taivasta vasten.

Symbolisella tasolla tuhoutumisen tapahtumaan sisältyy potentiaalia, häiriön ja uudelleenmuovautumisen tiivistynyttä energiaa. Mahdollisesti myös vuosien työskentely animaation parissa on herkistänyt minut kaiken materian jatkuvalla, silmin havaitsemattomalle liikkeelle.

Taustatutkimuksena silmäilin hieman kemian ja fysiikan perusteita ja oppimateriaaleja. Aineen olemusta kuvailevat oudot lauseet olivat runollisia ja stimuloivia:

Natrium on alkuaine. Se on harmaa metalli. Kloori on alkuaine.
Se on vihreä kaasu. Yhdessä niistä tulee suolaa.

Happi on alkuaine. Se on väritön kaasu, jota ihminen hengittää.
Vety on alkuaine. Se on väritön kaasu, joka räjähtää helposti.
Kun ne yhdistää, syntyy vettä.¹⁷

---

¹⁷ Kemian sähköinen oppimateriaali Aine koostuu alkuaineista, Töölön Yhteiskoulun lukio

Teoksen prosessi

Pyrin prosessin aikana tutkimaan hiljaisia havaintojamme esineiden äärellä, hieman kuten Maurice Merleau-Ponty tulkitsee Henri Bergsonia:

“Emme ole tämä kivensiru, mutta kun katsomme sitä, se herättää kaikuja havaintoelimissämme ja näyttää siltä kuin havaintomme kumpuaisi siitä. Se mitä luulimme yhteensattumiseksi onkin yhdessä olemista.”¹⁸

Työstin elokuvaa monissa eri lokaatioissa. Videoin kevättalven tuulisella, lumiläiskäisellä pihalla lepattavaa vaaleanvihreää muovipussia. Syntyi otoksia, joissa hallitsematon hulmuava koreografia tuulen, pussin ja tunnistamattoman henkilön välillä näyttäytyy vähäeleisen tanssin kaltaisena liikkeenä.

Suuren osan teoksesta kuvasin Jurmon saarella Turun ulkosaaristossa avomerren ympäröimänä. Saari on pieni, lähes puuton kanervien peittämä kallionlohkare meren keskellä. Vakituksia asukkaita on kymmenkunta. Siellä kivet ovat muovautuneet pyöreiksi kieputtuaan aalloissa kymmenien tuhansien vuosien ajan. Pinnan alla velloo limainen leväniitty.

---

¹⁸ Maurice Merleau-Ponty, ”Filosofian ylistys”, teoksessa *Filosofisia kirjoituksia* (suom. ja toim. Miika Luoto ja Tarja Roinila, Helsinki: Nemo, 2013), 201

Vietin saarella vain muutamia päiviä pienen seurueen kanssa, mutta tuona aikana kovalevyt täyttyivät videomateriaalista. Valtavia mustia karvaisia lemmiä vaelteli rannoilla, kiviröykkiöistä löytyi luita ja rantaan huuhtoutuneita perunoita. Luin kansanperinteen tuntija Minna Hokan kirjoituksia perinnesoittimista, pyypilleistä ja ruokohuiluista. Tämä kaikki välittyi elokuvaan tavalla tai toisella.

Samana kesänä Loimaan Gigantin takana kuvasin hatarasti käsivaralla elektroniikkaromun kierrätyspistettä: lavoja ja rullakkoja täynnä imureita, näyttöjä, mikroja, ysärihiiriä ja hajonneita jouluvaloja. Ruudulta kuvasin myös verkkokauppa Thomannin massiivista valikoimaa noitarumpuja ja muita pyhiä soittimia. Massatuotannon hulpeus ja järkyttävyys koko komeudessaan ja komiikassaan.

Vilnassa SODAS2123 -residenssissä käytössäni oli mikroskooppi, jonka läpi videoin suurennettuina pihalta löytyneitä lehtiä, kukannappuja, hiekkaa ja roskaa. Kauniiden kuvien tekeminen on minulle helmasynti. On aina huolehdittava, että mukana on myös rumuutta, jotta elokuvan kokonaisuudesta ei tulisi liian imelä.

Pyrin videon leikkauksessa rytmiin jossa erilaiset intensiteetit törmäävät. Yhdistelin höyryä, vettä, posliinin sirpaleita ja leimahtavia liekkejä niin, että ne muodostavat mielikuvan maagisesta, alituisen muotoaan muuttavasta, aktiivisesta materiaasta. Kertojan ääni lomittui kuvien sekaan ja puhui esineisiin liittyvistä uskomuksista. Teoksen otokset tallensin enimmäkseen Blackmagic Pocket Cinema -kameralla, joitakin lisäkuvia myös vanhahkon puhelimeni kameralla. Nämä välineet valitsin, koska

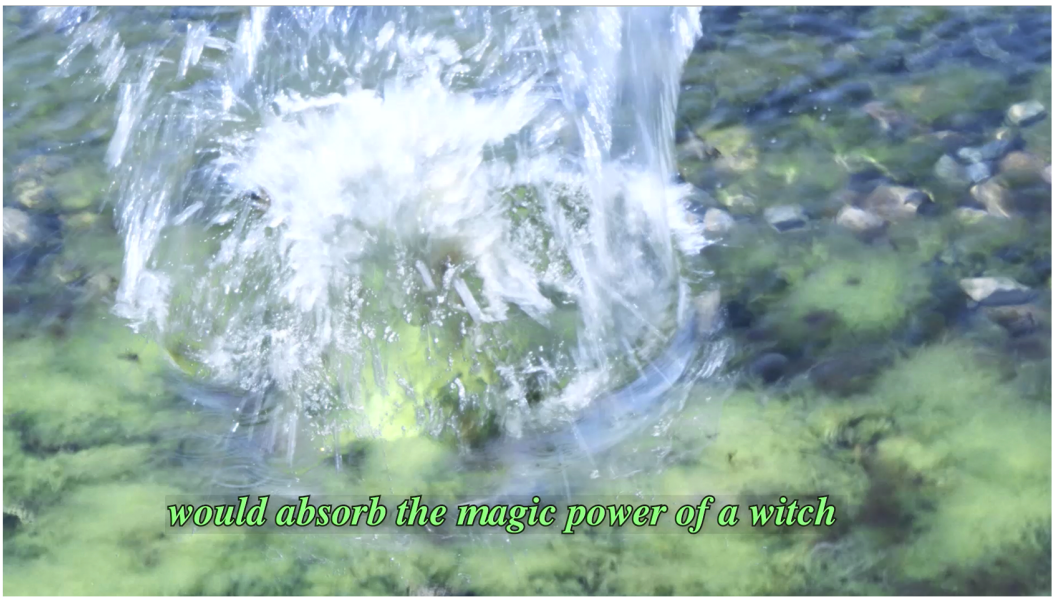
but this melody is a weapon

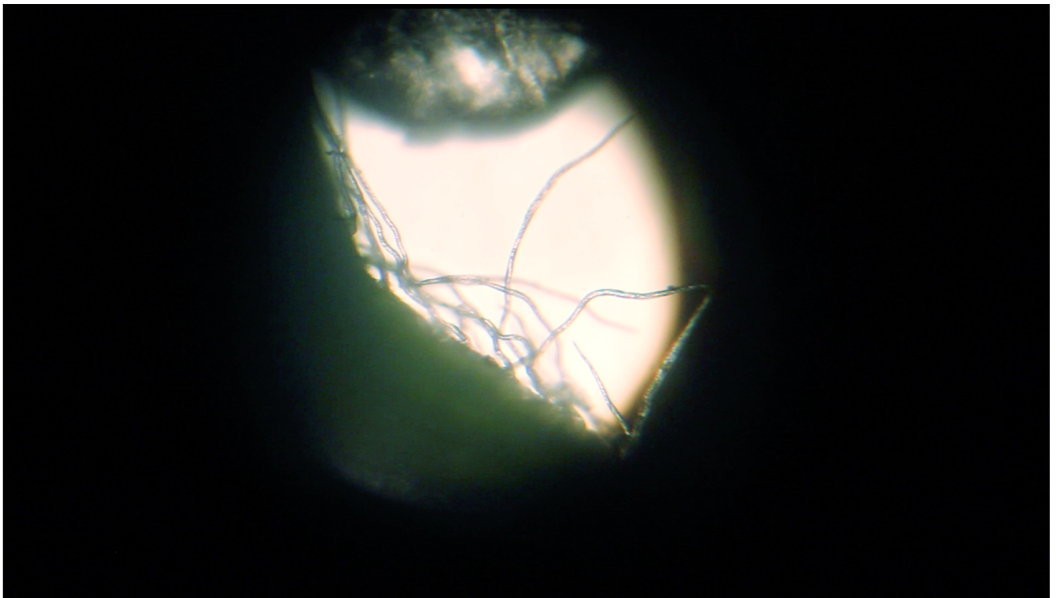
“ a two headed drum to drum dualism away”

wasps flying in your mouth

would absorb the magic power of a witch

niiden jälki ilmentää nykyhetkeä. Sähkövät fantasiaotokset sekoittuvat kotikutoiseen ja arkiseen.

Ääniraidan syntyprosessi oli läpeensä materiaallinen ja romuluinen. Tallensin hankauksesta, kolahduksista ja voimien hienovaraisista kohtaamisista syntyneitä havinoita, molskahduksia ja kahahduksia, tömähdyksiä, kirskuntaa, litinää, suhinaa, kolisten soivia lipputankoja, tiibetiläisiä kongeja, meren ja tuulen ääniä, kelloja, soraa, mutisevaa puhetta ja räjähdyksiä.

Myös Thomannin sähköisen myyntikatalogin hivenen irvokkaalta *Music therapy & meditation instruments* -sivulta löytyi loistavia ääninäytteitä, joita samplasin, muokkasin, efektoin ja hyödynsin.

Suuren osan ääniraidasta nauhoitin ensin kasetille vanhalla reportterinauhurilla. Tavoitteena oli painottaa materiaalisuuden tuntua: magneettinauhan ominaisuudet värittävät ääntä omalla tavallaan aikaansaaden säröä ja aavemaista venymistä.

Työskentelytapa ammentaa musique concreten perinteestä.

Lopullisen äänimaiseman ja puhutut osiot rakensin ja viimeistelin tietokoneella. Kirkkaiden kuvien ja taipuvien, väreilevien äänien yhdistelmä loi hetkittäin oudon ja hieman toismaailmallisen vaikutelman.

Työskentely oli intuitiivista hauskanpitoa, tiheää yhteiseloä kameran kanssa ja mittapuullani valtavan nopeaa, luonnosmaista, ajatuksen riekaleiden ja välähdysmäisesti ideoitujen, lyhyessä ajassa kuvattujen video-otoksien yhteensommittelua.

Kuvauksissa suurena apuna oli Samuli Tanner, jonka kanssa mm. etsin kirpputoreilta kuvissa käytettävää rekvisiittaa, räjäytin ilmapalloja vedessä, sytytin maljakkoon tulen ja paiskoin posliinia asfalttiin autiolla parkkipaikalla.

Valmis teos

Elokuva alkaa lauseesta, joka kuvaa jonkinlaista fenomenologista tapahtumaa puhujan ja elottoman esineen välillä:

Object, you're mute

You're mute but you speak to me

Kuvissa esiintyy montaasimaisesti sekalainen joukko hylättyjä, löydettyjä, kierrätettyjä sekä ei-inhimillisen luonnon muovaamia objekteja: muovipussi, peili, suolakivilamppu, sitruunan muotoinen marakassi, kaislikko, polkupyörä, palava maljakko, kolmihaarainen kynttilänjalka, saippuaveistos, vessapaperirulla, pöytätuuletin, Tuurin kyläkaupan pihalla seisova jättiläismäinen hevosenkenkämonumentti, luita ja kiviä sekä Helinä Tanner, joka asettelee hiekkaan oksista muodostuvia kirjaimia, sekä kuusivuotias Kaarna Husgafvel, joka tekee viittaaan pukeutuneena toistuvia, kieppuvia, salaperäisiä hyppyjä rantakalliolla.

Elokuvan lopussa kamera leijuu ylimaallisessa avarassa tilassa pilvien yläpuolella. Näkymä on kuvattu lentokoneesta Liettuan ja Suomen välillä. Kuva on unenomaisen kaunis ja latautunut, paradoksaalinen. Fossiilikapitalismista on vaikeaa irroittautua silloinkin, kun unelmoi sen tuhoutumisesta tai pakenemisestä.

Esseemuodosta

Essay as a form -kurssi oli englanninkielinen, joten työstin teosta ensimmäistä kertaa alusta asti englanniksi. Vieraalla kielellä kirjoittaessani en tavoita aivan samaa täsmällisyyttä kuin suomeksi. Merkitykset hämärtyvät ja taipuvat hieman. Koetin pyristellä eroon tästä tunteesta ja muistakin perfektionistisista pinttymistäni.

Kirjoittaessani leikittelin sävyillä: teksti on hetkittäin asiategstimäistä, toisinaan rytmillisesti piiskaavaa, välillä hajamielistä, toisinaan hivenen paatoksellista tai parodista, osin henkilökohtaista, osin fiktiota. Tekstiä inspiroivat muun muassa muinaistutkija Sonja Hukantaipaleen kirjoitukset suomalaisista kansanuskomuksista.

Esseen mahdolluttaminen elokuvaan on kaunis, mutta vaikea tehtävä. Sanojen määrä teoksessa on valtava, tekstimassa loikoilee alituisen kuvan pinnalla. Havittelin tämänhetkisyttä ilmentävää, visuaalisesti hieman meemimäistä vaikutelmaa ja valitsin paksun vaaleanvihreän fontin.

Vuosia sitten tein ensimmäisiä lyhytelokuvamuotoisia harjoitustöitä Turun Taideakatemian animaatio-osastolla. Meitä koski ehdoton sääntö: Dialogi ja tekstin käyttö oli kielletty, tarina piti kertoa kuvin. Sääntö tuntui sitovalta ja kankealta, mutta oli tietenkin myös hyödyllinen: opin narratiivisen elokuvakerronnan perusasiat. Sittemmin videon parissa työskentelyni on ajautunut juonettomaan, kokeelliseen ja epälineaariseen suuntaan. Toimin ilman kuvakäsikirjoitusta, vihkoon kirjoitetun, reunoille kiipeilevän

luettelon varassa. Vasta viime vuosina olen ryhtynyt hyödyntämään elokuvissani tekstiä ja puhetta ja yhä se tuntuu hivenen vieraalta. Kielellistämisen myötä merkitykset lukkiutuvat. Monitulkintaisuudelle, elokuvalliselle joutokäynnille ja mysteerille jää vähemmän tilaa.

Huolimatta epäilyksistäni olin myös inspiroitunut esseekursseilla katsotuista Chantal Akermanin, Chikako Yamashiron, Hito Steyerlin, Harun Farockin ja Agnes Vardan elokuvista. Toisinaan tekemisen ilo ja kiehtovuus syntyy uuden muodon haltuun ottamisen prosessista ja vaarasta.

Pohdin myös, onko näennäisen aineeton digitaalinen videoteos oikeastaan kovinkaan osuva muoto esineisiin liittyvän havainnon tutkimiseen. Veistos voisi kiteyttää saman sisällön välittömästi, silkan aineellisuutensa kautta. Mutta elokuva on kieli jota jokseenkin osaan jo käyttää, veistäminen vierasta maastoa.

Teoksessani on siis kyse hahmottelevasta ja tutkivasta prosessista, esseen ja tekstipohjaisen elokuvan kokeilemisesta, pikemminkin eietämisestä kuin jäsentyneestä lopputuloksesta, ajatteluprosessista itsessään, tai yrityksestä avata tätä prosessia toisille.

Esineistä

Meillä on tapana kiinnittyä esineisiin tavalla, joka ylittää niiden funktionaalisen käyttötarkoituksen. Huppu on turva, koru

onnenamuletti, erityinen kivi poimitaan taskuun, keppiä kanniskellaan, takki on persoonan jatke, puhelin puskuri ja käyttöliittymä itsen ja maailman välissä – sillä voi ottaa kuvia omasta kädestä pitelemässä toisia esineitä. Esineisiin kohdistuu halua, unelmointia, halveksuntaa tai kokemus turvallisuudesta. Kiinnostava on myös maagisen esineen käsite, joka sijaitsee jossakin elottoman ja elävän välillä ja väistää määritelmää objektista passiivisena tekemisen kohteena.

Materian väre -kirjassaan Jane Bennett kehittää teoriaa ei-inhimillisen materian vitaalisuudesta. Hän etsii päällekkäisyyksiä ja liukumia “meidän” ja “sen” välillä. Elämme vuoropuhelussa ja huokoisessa tilassa ja jatkuvassa vaihdossa ympäröivän aineen kanssa, jota Bennett kuvaa aitona osallistujana “vastentahtoisen objektin” sijaan.

*Käsine, siitepölyä, rotta, kortti, keppi. Kun kohtasin nämä tavarat, ne tärisivät edestakaisin olion ja roskan välillä.*¹⁹

Uusmaterialistisen ajattelun yhteiskunnallinen potentiaali kytkeytyy virittäytymiseen materiaalien elävyydelle, lähes näkymättömille, vähittäisille prosesseille ja mikroskooppisille mekanismeille. Ylimalkainen tapa nähdä planeettamme ainesosat resursseina kyseenalaistuu.

---

¹⁹ Jane Bennett, *Materian väre*, Tampere: Niin & Näin 2020, 99 ja 29, Käännös Tapani Kilpeläinen

Mikroskooppisten ilmiöiden tutkimisessa on jotakin pyhyttä hipovaa. Myös kysymys omistamisesta muuttuu, kun zoomaamme atomitasolle. Voiko protoneja, mikrobeja tai kvarkkeja omistaa?

Massatuotanto on muuttanut esineiden merkitystä. Meillä on heikot edellytykset hahmottaa materiaalien alkuperiä pitkien tuotantoketjujen takaa – tai sitä, minkälaiseen materiaalisuuskien verkostoon koko elämäntapamme nojaa. Useimmat kohtaamamme esineet eivät ole uniikkeja. Ne eivät ole syntyneet kärsivällisen käsityön, nautinnollisen, materiaalia kunnioittavan työstämisen tuloksena. Vauraassa länsimaassa nykyaikana kasvaneen on miltei mahdotonta hahmottaa entisaikoina tavallista tapaa valmistaa lähes kaikki kodin käyttöesineet itse. Tai sitä, kuinka paljon käsinkudotun tekstiilin koristeelliseen kuviointiin saattoi liittyä taianomaisia uskomuksia ja suojelevia voimia.

Materiaalisen ja symbolisen rajapinta on tärkeä: esine ei tyhjene aineellisiin ominaisuuksiinsa. Se kytkeytyy lukemattomiin uskomusjärjestelmiin, sosiologisiin ilmiöihin, luokkaan, normeihin, historiaan, toiveisiin arjen kohottamisesta tai noususta hierarkiassa hyvän maun tai luksuselämän symboleja tavoittelemalla.

Kuten valtaa voidaan pönkittää ja historiallisia tapahtumia ikuistaa materiaalisilla monumenteilla, valta-asetelmia voidaan kyseenalaistaa, purkaa ja järjestää uudelleen esineistöön, rakennelmiin, muistomerkkeihin ja vaikkapa alueita jakaviin

muureihin puuttamalla. Jopa käsitystämme historiasta voi muovata esineitä säilömällä, hävittämällä, museoimalla tai kätkemällä.

Ymmärrän ikonoklastin halua räjäyttää rakenteet, tunnen samaa halua usein itsekin. Samalla kaipuu tuhota ja tärvellä vallan symboleja lähestyy maagista ajattelua: Voiko rikkomalla esineistöä todella vahingoittaa käsityksiä tai arvoja niiden taustalla? Samanaikaisesti esiintyy päinvastaisia haluja: Halu rakentaa, huoltaa, työstää, parannella, korjata, hoivata, kylvää, kultivoida.

Yhteiskunnallinen kamppailu ei voi tapahtua ainoastaan vertauskuvallisella tasolla. Setelien kärventäminen voi olla väkevä ja kohottava rituaali, mutta se ei vaikuta tuotantovälineiden omistussuhteisiin eikä siihen, kenelle hyöty kasautuu. On ilmeistä, että taide on heiveröinen ja epäkäytännöllinen väline rakenteiden muuttamiseen, mutta se voi muovata elämäämme epäsuoremmin.

Kirjassaan Vallankumouksen asennot (2021) Eetu Viren kirjoittaa taiteen kyvystä näyttää olosuhteet muuttuvina ja muutettavina. “Luokkatietoisuutta” tuottava taide pyrkii etäännyttämään kokijansa ympäröivän yhteiskunnan pusertavista odotuksista, riittämättömyydestä ja alituisesta kilpailusta. Se luo tilaa hyvälle ololle ja huojennukselle, vapauttaen elinvoimaa vastarintaan ja muutoksen luomiseen. Kamppailu ei ilmene yksilön vastuuna ja syyllisyytenä, jotka Virenin mukaan ovat lamauttavia kapitalistisia taktiikoita psyykeemme hallitsemiseen, vaan ennemminkin kurittomuutena ja vieraantumisena tarkoituksetonta uurastamista ja uran luomista kohtaan, hellittämisenä, lokoisana positiona ja

havainnoimisen tapojen mullistumisena individualistisesta kohti kollektiivista ja jaettua.²⁰

Pohdintaa

---

²⁰ Eetu Viren, *Vallankumouksen asennot* (Helsinki: Tutkijaliitto, 2021), passim.

Tekemiseni taustalla on pohjimmiltaan kysymys jaetusta todellisuudesta: yhteisön taso, sosiaalinen taso, planetaarinen taso, järjestelmä, monilajinen kudelma tai suhteiden, riippuvuuksien verkosto, relaatio, risteämä, ketjuuntuminen, valtasuhde, jonkinlainen kommunikaatio tai vuoropuhelu, toimijuuksien yhteenkutoutuminen.

Kapitalismi läpäisee yhteiskunnan ja yksilön, ulottuen syvälle sisimpäämme. *Objects believed to protect from evil* -teoksen lyyrisessä lopputekstikohtauksessa koetan väistää tämän, kurottaa kohti sitä pikkiriikkistä pakenevaa aluetta, jota markkinoiden toimintalogiikan on mahdotonta saavuttaa: kumppanuuksia, jotka ovat ehkäpä immateriaalisia, vähäisiä, herkistymistä vaativia, huojuvia, tomuisia, vapisevia, pyhyyttä hipovia, lapsenomaisia, häipyviä, häilyviä, aaveen kaltaisia.

Melody as a weapon

Sound as an emergency exit

Flower as a teacher

Fire as a buddy

Wind as a massage

Singing as resting

Kyse ei kuitenkaan ole vähemmästä, kuin pyrkimyksestä vaihtoehtoiseen havaitsemiseen, rinnakkaisen olemisen tavan hahmottelemisesta, todellisuuden tai tilanteen muokkaamisesta siedettävämpään suuntaan.

Tahdon koetella elämäntapamme merkitystuotannon rakentumista hyödyn ja kuluttamisen varaan ja tarjota tilalle jotakin niin runollista, hapuilevaa, höyrymäisen aineetonta ja hienovireistä, ettei sen kaupallinen haltuunotto yksinkertaisesti ole mahdollista. Kaikella ei ole potentiaalia muuttua tuotteeksi, kilpailuksi, hyödykkeeksi, rahaksi.

Kokeellisuuden käsitteellä ja kokeellisuudella metodina ja olemassaolon praktiikkana on vahva asema sydämessäni. Kokeellisuuden ympärille kerääntyneet ihmiset muodostavat myös ystäväpiirini ja yhteisöni, laajennetun perheen, jota yhdistää eräänlainen avoin ja pohjaton kohtelias nörttimäinen uteliaisuus merkillisiä ilmiöitä, tekniikoita, yllätyksellisyyttä ja kumouksellisuutta kohtaan.

Ennen opintojani Kuvataideakatemiassa työskentelin etupäässä elokuvan, musiikin ja pienjulkaisujen parissa. Tunsin livahtaneeni nykytaiteen kentälle sivuovesta. Nyt en enää koe niin. Instituutio on täyttänyt tehtävänsä? Näyttely on minulle yhä jokseenkin uusi formaatti ja koen että siinä on yhä ammennettavaa. Kaupallisen taidemaailman koen tosin yhä vieraana.

Muodoista huolimatta tärkeää on se, että taiteen äärelle kokoonnutaan. Taiteen kautta voi kurottaa kohti toisia, sen yhteyteen kehkeytyy ystävyksiä ja yhteisöjä ja tiloja, joissa on mielekästä viettää aikaa, joissa voi uhmata laskennallisia arvoja, koetella normeja, keskittyä lumoutumiseen, levätä ja luoda muutosvoimaista toimijuutta.

Loppusanat

Taiteen keinoin voi kutsua esiin asioita ja tilanteita, jotka ovat sanoiksi pukemisen tuolla puolen, tai joille ainakin on hyvin vaikeaa löytää sanallista vastinetta. Taiteesta kirjoittaminen on koettelemus. On pinnisteltävä, kieli ei tunnu kattavan kaikkea. Tuntuu, kuin olisi simultaanisesti luotava uusia sanoja. Silti uskon kieleen. Rakastan kirjoja ja niiden selkeää, yhteen kokonaisuuteen keskittyvää, suljettua formaattia verrattuna internetin loputtomiin, levottomiin, keskeytyviin, etäiseksi jääviin teksteihin.

On ymmärrettävä, että kirjoittaminen on myös ylellisyyttä. Se, että on aikaa pohtivaan työhön, aikaa kaarrella osin päämäärättömästi asioiden lomassa ja etsiä oikeaa, kiteytynyttä ilmaisua – tai mahdollisuus ilmaista ajatuksiaan vapaasti, kritisoida valtarakenteita, suhtautua aterioihin, uneen, sähköön ja työrauhaan itsestäänselvyyksinä. Tämä kaikki nojaa rakenteisiin, jotka voivat olla katoavaisia.

Olen kiitollinen Kuvataideakatemialle: opiskelijoille, opettajille ja muulle henkilökunnalle vuosista, joiden aikana sain olla osa tätä yhteisöä, ajatella yhdessä, törmätä kykyjeni rajoihin pehmeästi, ottaa haltuun uusia suuntia, hylätä ne, olla kriittinen, olla vuoropuhelussa, kristallisoitua, ystäväystyä, ehkäpä myös kasvaa ja tyyntyä hieman.

Lähdeluettelo

Hannah Arendt. 1963. *Eichmann Jerusalemissa – Raportti pahuuden arkipäiväisyydestä*, Käännös Antero Holmila ja Jouni Tilli. Jyväskylä: Docendo 2016. Passim.

Drake Baer. 2017. People Naturally Sync Their Bodies, Breathing — and Skin
The Cut
<https://www.thecut.com/2017/01/how-interpersonal-synchrony-works.html>

Jane Bennett. 2009. *Materian väre*. Käännös Tapani Kilpeläinen. Niin & Näin, Tampere 2020. 99, 29.

Emmanuele Coccia. 2016. *Kasvien Elämä*. 39, 40. Tutkijaliitto. 2020.
Käännös Jussi Palmusaari.

Charlotte Duranton, Thierry Bedossa & Florence Gaunet. 2017.
Interspecific behavioural synchronization: dogs exhibit locomotor synchrony with humans. *Scientific Reports* 7.
<https://doi.org/10.1038/s41598-017-12577-z>

Laura Galbusera, Michael T. M. Finn, Wolfgang Tschacher & Miriam Kyselo. 2019. Interpersonal synchrony feels good but impedes self-regulation of affect. *Scientific Reports* 9. <https://doi.org/10.1038/s41598-019-50960-0>

Hanna Heino. Haastattelu 25.2.2020.

Molly J. Henry, Peter F. Cook, Koen de Reus, Vivek Nityananda, Andrew A. Rouse and Sonja A. Kotz. 2021. An ecological approach to measuring synchronization abilities across the animal kingdom. The Royal Society
<https://doi.org/10.1098/rstb.2020.0336>

Kemian oppimateriaali Ke0 02 Aine koostuu alkuaineista. <https://peda.net/helsinki/tyk/tya/perusopetus/kemia/arkisto/2018-2019/kjlo/0aka>

Leonie Koban, Anand Ramamoorthy & Ivana Konvalinka. 2019. Why do we fall into sync with others? Interpersonal synchronization and the brain's optimization principle, *Social Neuroscience*, 1-9, <https://doi.org/10.1080/17470919.2017.1400463>

Silja Martikainen. Haastattelu 10.3.2020.

Jenny Matikainen. 2017. Yle uutisten kuvaus Kiinan kommunistisen puolueen puoluekokouksesta 19.10.

Maurice Merleau-Ponty. 1953. *Filosofian ylistys*. Käännös Tarja Roinila ja Miika Luoto. Nemo 2013. 201.

Astrida Neimanis. 2012. *Hydrofeminism – Or, On Becoming Body of Water. Undutiful Daughters: New Directions in Feminist Thought and Practice*. Toimittaneet Henriette Gunkel, Chrysanthi Nigianni and Fanny Söderbäck, New York: Palgrave Macmillan, 2012

Pontus Purokuru. 2022. Heikko Estetiikka. Komeetta.fi

ERIKO UEDA, TAKATOMI KUBO, SATOSHI MURASHIGE, MIHO NAGASAWA, KAZUSHI IKEDA, AYAKA TAKIMOTO-INOSE . 2020. An empirical study about gait synchronization between horses (*Equus caballus*) and humans. *Japanese Journal of Animal Psychology* <https://doi.org/10.2502/janip.70.2.1>

Eetu Viren. 2021. *Vallankumouksen asennot*. Tutkijaliitto, Helsinki. Passim.

Marta Zaraska. 2020. Moving in Sync Creates Surprising Social Bonds among People. *Scientific American*

Kuvat

- 1) Petri Summanen (2020). Dokumentaatiokuva *SYNX* -installaatioteoksesta, Kuvan Kevät -näyttelystä. Taideyliopiston arkisto <https://kuvatila.uniarts.fi/taiteilija/heta-bilaletdin>
- 2 & 3) Prosessikuvia ripustuksesta (valokuva). Heta Bilaletdin (2020), taiteilijan oma arkisto
- 4) Still-kuva videoteoksesta *SYNX*. Tanssija Linda Holma (screenshot). Heta Bilaletdin (2020)
- 5) Still-kuva videoteoksesta *SYNX*. Vedenalainen näkymä. (Screenshot). Heta Bilaletdin (2020)
- 6) Still-kuvia videoteoksesta *SYNX*. Stopmotion-animaation avulla pyrin lähestymään mikroskooppisia ja näkymättömiä ilmiöitä. Käytin myös digitaalista kollaasitekniikkaa. Heta Bilaletdin (2020).
- 7 & 8) Prosessikuvia ruudulta. Heta Bilaletdin (2020), taiteilijan oma arkisto.
- 9) Niitty ja Axolotin käyttöliittymä ruudulla. Prosessikuva, joka ei päätynyt lopulliseen teokseen. Heta Bilaletdin (2020).
- 10) Soivat kivet. Dokumentaatiokuvia *SYNX* -installaatioteoksesta, Kuvan Kevät -näyttelystä. (valokuva). Heta Bilaletdin (2020).
- 11) Kuvituskollaasi prosessikuvista ja teoksen ripustuksesta. (valokuvia). Heta Bilaletdin (2020).
- 12) Heta Bilaletdin (2021) Prosessikuva. Teoksen esineistöä. (valokuva). Taiteilijan oma arkisto.
- 13 – 20) Still-kuvia videoteoksesta *Objects believed to protect from evil* (Screenshot). Heta Bilaletdin (2021).

21-23) Still-kuvia videoteoksesta *Objects believed to protect from evil* (Screenshot).
Heta Bilaletdin (2021).

